

A
BORSODI
TÁJHÁZ
KÖZLEMÉNYEI
19–20

Edelény, 2006

**A Borsodi Tájház
közleményei
19 – 20**

2006

A BORSODI TÁJHÁZ KÖZLEMÉNYEI 19–20

10. évfolyam 1–2. szám
2006

Szerkeszti:

HADOBÁS PÁL

Szöveggondozás, korrektúra:

DR. M. TAKÁCS LAJOS

Technikai munkatárs:

SLEZSÁK ZSOLT

A borítón:

Tomori Pál szobra Tomoron (2006)
és a Borsodi Tájház

A hátsó borítón:

Képeslapok a Borsodi Tájházzal (2006)

© MKKM, Edelény

HU ISSN 1418 – 2211

Felelős kiadó: HADOBÁS PÁL, *a Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum igazgatója.*

Készült az edelényi Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum számítógépes szövegszerkesztőjén 2006-ban.

Nyomdai munkák: K-B Aktív Kft. Gyorsnyomda és másolószolgálat,
Miskolc. Felelős vezető: Kása Béla.

AZ 1956-OS FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC 50. ÉVFORDULÓJA

Kis József

Forradalom Edelényben

A borsodi forradalom egyik legfontosabb vidéki központja Edelény volt. Mondhatnánk, ez természetes, hiszen járási székhely volt, oka mégsem ebben rejlik. Több járási központban a forradalom napjaiban jóformán semmi sem történt, a forradalmi szervezetek (munkástanácsok és nemzetőr-ségek) vezetését a kommunisták, sőt rákosisták szerezték meg: Edelényben viszont – bár a vád itt is felmerült és a tanácsi vezetőkkel való együttműködés kimutatható – ez nem valósulhatott meg. Nem, hiszen más településekkel szemben itt a kommunista vezetőknek nem volt idejük és lehetőségük az események élére állni, azokat a saját képükre formálni.

Edelényben 1956. október 26-án a hármaskör akna bányászai indították meg az eseményeket. Este 6 óra körül lámpákkal, a Himnuszt énekelve és jelszavakat kiabálva a községi hősi emlékműhöz vonultak, a járási pártbizottság épülete elé. A tömegből egy 8-10 fős csoport kivált és behatolt az épületbe. Veres Sándor járási első titkár az ablakból kívánt beszédet intézni a tüntetőkhöz, de lehurrogták. Helyére a fiatal Tóth István bányaraktáros lépett, aki felolvasta a miskolci DIMÁVAG Gépgyár 21 pontos követelését, elszavalta a Nemzeti dalt. Míg Tóth az ablakból szónokolt, az épületben tartózkodó társai zászlókat, képeket dobáltak az utcára, ahol meggyűjtötták és széttaposták azokat. Ezután megállítottak két teherautót, amelyekkel a I. sz. aknához mentek, ott leállították a munkát, majd a bányászokkal együtt ismét a községi hősök szobrához vonultak, ahol már nagyobb tömeg gyűlt össze. Spontán nyilvános szavazással községi munkástanácsot választottak. A testület 25 tagja között volt a járási rendőrkapitány, Lócsei Viktor rendőr őrnagy, a járási honvéd kiegészítő parancsnok, Schrenk Béla százados, Ast Ferenc katolikus pap és Gyűlvészi István református lelkész.

A munkástanács ezután a községi tanács épületében tartott alakuló ülést. A testület elnökévé Tömöl Béla kádármestert, helyettesévé Mokó Jánost, titkárrá Boskó Károly bányaleltárost választották. A jogi természetű igazgatási ügyek intézésével dr. Borsovai Lengyel Gyula ügyvédet bízták meg. A munkástanács vegyes összetétele miatt politikai bizottságot választ-

tottak, amelynek elnöke Boskó Károly, tagjai Tömöl Béla, Schrenk Béla honvéd százados és Kiss Bertalan felvigyázó lettek.

Az alakuló ülésen a munkástanács 18 határozatot hozott. Munkásőrség néven nemzetőrséget állított fel, amely a rendőrséggel és honvédséggel látta el a közbiztonsági szolgálatot. Miután Lócsei Viktor rendőr őrnagy és Schrenk Béla honvéd százados bejelentették, hogy alakulataik átállnak, a nemzetőrség parancsnokának Lócseit, helyettesének pedig Schrenket választották meg. A munkástanács határozatokban fogalmazta meg követeléseit. Ezek egy része hasonló a megye más pontjain összeállított pontokhoz, több azonban jelentősen eltért. Bár a miskolciak csak Farkas Mihály és társai felelősségre vonását követelték, az edelényiek személyesen Rákosi Mátyás és társai hazahozatalát és bíróság elé állítását követelték. Ugyancsak követelték Mindszenty bíboros szabadon bocsátását, a szabad vallásgyakorlást, szabad sajtó létrehozását, valamint a „szabad politikai pártok megalakítását, fasiszta pártok kivételével”. Határozatban rögzítették, hogy „A miskolci munkástanács a kormányhoz intézett táviratára választ mind a mai napig nem kapott. Így bizalmatlanság merült fel a kormány, valamint az egész Központi Vezetőséggel szemben. Nem nyugszunk bele abba, hogy az orosz haderő csak a szabadságharc letörése után vonuljon ki. ... Tiltakozunk az ellen, hogy a szabadságharcosokat a rendszer felforgatóinak bélyegezze a Központi Vezetőség.”

A községi munkástanács ülésével egy időben, október 26-án késő délután az edelényi Közérdekű Munkák Igazgatósága-parancsnokság rabjai fel lázadtak. A helyzetet csak nehezítette, hogy mintegy 3-400 fős tömeg vonult a táborhoz a foglyok kiszabadítására. A rabkötési kísérletről értesülő munkástanácstól a rabok megnyugtatására küldöttséget indítottak Schrenk százados, Ast Ferenc plébános, dr. Borsovai Lengyel Gyula ügyvéd és Márton Ferenc ügyész részvételével. A küldöttség tagjai – miután értesültek arról, hogy politikai foglyok nincsenek közöttük – nem támogatták szabadláb- ra helyezésüket, de megnyugtatásuk érdekében ügyük felülvizsgálatát helyezték kilátásba. A rabok visszatartása érdekében mintegy 200 főből álló fegyveres egység érkezett Miskolcra és a Járási Kiegészítő Parancsnokságról. A rabok megpróbálták kitörni, azonban fegyverrel kényszerítették őket vissza. A parancsnok előbb a levegőbe lövetett, de az elítéltek nem hátráltak meg, ezért egy géppisztollyal térdmagasságban tüzeltek. Hat elítélt megsérült, a rabok visszavonultak, a kitörést sikerült megfékezni. A rabok ügyét később a megyei bíróság és ügyészség képviselői vizsgálták felül, s azokat, akiknek büntetésük hamarosan letelt (a 478 főből 255 fő), szabadon engedték.

Október 27-én délelőtt nagygyűlést tartottak, amelyen Boskó Károly – mint a Politikai Bizottság elnöke – tartott 10-15 perces politikai tájékoztatást.

tót. Boskó kijelentette, hogy „a Varsói Szerződést Magyarország részéről fel kell mondani, ki kell jelenteni Magyarország semlegességét. Közölte, hogy Nagy Imre kormánya nem ura a helyzetnek, ezért miskolci székhellyel új kormányt kell alakítani, amely megalakulása után terjessze ki hatalmát az egész országra.” A gyűlésre az egyik község küldöttsége késve érkezett meg, így a határozati pontokat és a politikai beszámolót újra ismertették, majd a gyűlés befejeződött.

Az edelényiek (akiket összetételük miatt bányász küldöttségnek néztek) még aznap felkeresték a megyei munkástanácsot, ahol követelték egy ellenkormány megalakítását. A delegációt fogadó Papp Miklós, a megyei munkástanács elnökhelyettese azonban határozottan visszautasította követelésüket. Később már az edelényiek sem erőltették ellenkormány felállítását. A megyei munkástanács elutasítása mellett bizonyára az is szerepet játszott ebben, hogy Nagy Imre miniszterelnök – aki október 25-én még kis számú ellenforradalmár fegyveres támadásáról beszélt – 28-án az eseményeket nemzeti demokratikus mozgalomnak, 30-án pedig már forradalomnak nevezte.

Október 29-én a kultúrotthonban került sor a járási munkástanács megalakítására. Mivel az ülésen a járás 53 községéből csak 24 képviseltette magát és több bányai üzem küldöttsége sem jelent meg, úgy döntöttek, hogy csak ideiglenes járási munkástanácsot választanak. A munkástanács elnökének Szendrő község küldöttét, dr. Hatvani Viktor bányász gépkezelőt, helyetteseinek a szintén szendrői L. Molnár György bányászt és a múcsnyi Csóré Mihályt választották meg.

Dr. Hatvani Viktor személye rendkívül érdekes. Jogi végzettsége volt, 1945 előtt írnokként, körjegyzőként, majd járási jegyzőként dolgozott. 1948-ban – mindössze 46 évesen – nyugdíjazták. Ezzel egy időben a hatóságok az amerikai nagykövetséggel tartott kapcsolata miatt eljárást indítottak ellene. Hatvani a tartóztatás elől Svájcba akart emigrálni, ahol testvére élt. Jugoszláviába át is szökött, azonban elfogták, internálták, majd kiutasították az országból. Magyarországra visszatérve nem mert hazamenni, három évig Szilágyi álnéven Agárdon bujkált. 1952-ben mégis tartóztatták, és tiltott határátlépés vádjával 3 évre ítélték el. 1955 novemberében szabadult. Az ormosbányai bányai üzemnél helyezkedett el, ahol előbb föld alatti munkára osztották be, majd gépkezelőként dolgozott. Október 27-én választották meg a szendrői községi munkástanács elnökének, s a község képviselőjében lett tagja a járási munkástanácsnak.

A járási munkástanács alakuló ülésén járási karhatalom felállításáról határozott, annak vezetésével Schrenk Béla századost bízták meg. Schrenk azonban megbetegedett, ezért Szternák István honvéd főhadnagy látta el helyette a parancsnoki teendőket. A községi nemzetőrpáncsnok ekkor

Nagyfejeő János bányaács lett. Nagyfejeő 1924-től 1945-ig csendőrként szolgált, majd 10 évig szovjet fogságban volt. 1955 februárjában tért haza, ekkor a hármaskörhöz helyezkedett el bányászként.

Október 30-án Hatvani Viktor Miskolcon a megyei munkástanács titkárával, Babits Lászlóval tárgyalt. Hatvani tájékoztatást kért az Edelényben tartózkodó ÁVH tisztek sorsával kapcsolatban, majd hazatérve Babits utasításának szellemében utasítást adott az államvédelmi tisztek igazolására. Éjjel négy államvédelmist őrizetbe vettek és a járási börtönbe zártak. Másnap, 31-én reggel mindannyiukat szabadon engedték, azonban délben két másik államvédelmessel együtt megkezdték kihallgatásukat a rendőrkapitányságon. A tiszteket igazolással látták el, viszont a rendőrségtől elbocsátották őket. Ezt követően – egy feljelentés nyomán – házkutatást tartottak két pártfunkcionárius lakásán, majd magukhoz véve a járási pártbizottság kulcsait, átkutatták és lepecsételték az épületet.

Október 30-án alakult meg az edelényi Forradalmi Ifjúsági Szövetség (FISZ), elnöke az október 26-i tüntetésen főszerepet betöltő Tóth István bányász, helyettese Pakusza Sarolta, titkára pedig Lebenszki Jenő lett.

A pártok megalakulása, a többpártrendszer bevezetése Edelényben sem maradt hatás nélkül. A kommunista párt nevében már október 28-án jelentkezett Veres Sándor és Érsek József (a járási pártbizottság első és másodtitkára), valamint Lisztes Lajos járásbíró a járási munkástanácsban, majd felhívásban értesítették a lakosságot, hogy az MDP megszűnt, azonban a kommunista párt más néven újrakezdte működését. A Szociáldemokrata Párt szervezőjeként Hajmos Dezső lépett fel. November 2-án a Kisgazda Párt szervező bizottsága bocsátott ki felhívást. Alakuló ülésüket november 4-ére tervezték, erre azonban már nem kerülhetett sor. Ennek két oka volt: egyrészről a munkástanács – a megyei munkástanács határozata értelmében – november 3-án további intézkedésig felfüggesztette a pártok szervezését; másrészről pedig november 4-én a Forgósziel hadművelet keretében a szovjetek támadást indítottak...

Megyénkben szervezett harcra csupán Mezőkövesden került sor, azonban – bár még két napig szórványos lövöldözés volt – ott is hamarosan befejeződött. Miskolcon az egyetemvárosban volt kisebb – két diák életét kioltó – tüzharc. Kis híján Edelényben is súlyos összecsapásokra került sor. Nagy Imre miniszterelnök rádiószózatának hatására reggel 7 óra körül Boskó Károly a kiegészítő parancsnokságon Schrenk századossal az ellenállás mellett döntött. Tömöl Béla községi munkástanácselnök hangos híradóban szólította fel a tartalékos tiszteket és tiszthelyetteseket, hogy jelentkezzenek a kiegészítő parancsnokságon. Jelentkezett Jakab Zsigmond tartalékos tiszt is, akit megbíztak tankcsapdák és műszaki akadályok építésével. Tömöl hangos híradón szólította fel a fogattal rendelkezőket, hogy hordja-

nak köveket a szentpéteri út melletti temetőhöz, barikadépítés céljából. Felhívásukra a lakosság kb. 240 üres üveget hordott a járási tanács épületébe, ahol hozzáláttak a benzines palackok elkészítéséhez. A műszaki zár megépítése céljából felszólították a bányászokat, hogy jelentkezzenek a munkástanács épülete előtt csákánnyal és lapáttal. A vasútállomásról kb. 5-6 kocsi követ szállítottak a temetőhöz. Simon János tartalékos alhadnagy a templomtoronyba figyelőt állított, majd a toronyba távbeszélőt vezetett be, hogy azonnal értesüljenek a szovjet csapatok érkezéséről. Boskó utasítására a KÖMI parancsnokságától egy golyószórót, nagy mennyiségű takarót, géppisztolyt, puskát és löszert hoztak el.

Már két órája tartottak az előkészületek, amikor 9 óra körül Tömöl ráébredt az ellenállás értelmetlenségére, ezért 10 órára hangos híradó útján gyűlést hívott össze. A gyűlésen – a nemrég Edelénybe érkezett – Hatvani Viktor, valamint Tömöl Béla, Nagyfejeő János és Borsovai Lengyel Gyula szóltak az egybegyűltekhöz. A lakosokat sikerült meggyőzniük az ellenállás hiábavalóságáról. Hatvani kijelentette, hogy a forradalom vívmányaiért tovább fognak harcolni, de nem fegyveres eszközökkel. Ezután visszavonták a katonai parancsokat.

November 4-e után Edelény – mint forradalmi központ – háttérbe szorult. A községi és a járási munkástanács megszűnt. Bár más járási székhelyeken a munkástanács vezetői továbbra is részt vettek a közigazgatási ügyek intézésében, ez itt nem történt meg, a hatalmat ismét a tanácsi és pártbizottsági funkcionáriusok vették a kezükbe. Edelényben is rövidesen megalakult az MSZMP járási szervező bizottsága és hozzáláttak a párt újjászervezéséhez.

Bár a munkástanácsi vezetők visszatértek munkahelyükre, nem feledeztek meg róluk. November 27-én letartóztatták Hatvani Viktor volt járási elnököt és Nagyfejeő János egykori községi nemzetőrparancsnokot. Arra vonatkozóan nincs információnk, hogy Hatvani letartóztatását mivel indokolták, de Nagyfejeőnél azt a nyilvánvalóan hamis – a későbbi bírósági eljárása során soha fel sem merülő – indokot hozták fel, hogy „fegyvereket csempészett be a ’fogolytáborba’, valamint 10.000 Ft. nyomja a lelkét.” Letartóztatásuk hírére másnap a hármaskörnél sztrájk tört ki. Bár a bányász-munkástanácselnökök kérésére a munkások leszálltak a bányákba, követelésüket változatlanul fenntartották és egymás után indítottak küldöttségeket a megyeszékhelyre. Hatvaniék kiszabadulásának idejéről nincsenek pontos információink, csupán annyi bizonyos, hogy dr. Hatvani Viktor december 18-án köszönte meg levélben Földvári Rudolfnak – aki ekkor a megyei tanács elnöke volt –, hogy közbenjárt érdekében.

A forradalmi vezetők nem sokáig maradhattak szabadlábban. Az edelényi járási és községi munkástanácsok és nemzetőrségek vezetőit 1957.

március 1-je és 21-e között tartóztatták le, majd a miskolci megyei bíróság népbíróági tanácsa elé állították őket. A bíróság súlyos börtönbüntetést szabott ki rájuk. Első fokon három életfogytig és két 15 évig tartó börtönbüntetést hoztak. Jogerősen dr. Hatvani Viktort és Boskó Károlyt életfogytiglani, Tömöl Bélát és Tóth Istvánt 15, Nagyfejeő Jánost 12, dr. Kovács Lajost 4, dr. Borsovai Lengyel Gyulát 3 évre ítélték.

1957. március 5-én őrizetbe vették Schrenk Bélát, s mivel őt 1958-ban bekövetkezett halála miatt nem tudták felelősségre vonni, Szternákot próbálták mindenért felelőssé tenni. Szternák István honvéd főhadnagy ellen 1958-ban indítottak eljárást. A Debreceni Katonai Bíróság 1959-ben szervezkedésben való részvétel miatt 1 évre és lefokozásra ítélte.

Az edelényi gépállomás munkástanácsának elnökét, Nagy Ferencet 4 hónapig internálták, egyik dolgozóját, Broda Lászlót 1957. április 4-én letartóztatták, majd bíróság elé állították. Először szervezkedésben való részvételért 12 évi börtönbüntetésre ítélték. Büntetését azonban a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezte. Végül izgatás vádjával 2 évre ítélték.

Az edelényi bányaiüzem hármasként aknájának munkástanácsstagját, Simon Imrét jogerősen 1 évre, Kiss Bertalan felvigyázót, az edelényi bányaiüzem és a községi munkástanács tagját 6 évre ítélték. A letartóztatás elől Csapó József földműves mintegy fél évig bujkált, ám őt is letartóztatták, majd 3 évi börtönbüntetésre ítélték. Dr. Káli Gézáne munkástanácsstagot, továbbá a munkástanács mellett működő ún. „tájékoztató irodá”-nál dolgozó Forgács Miklóst és Vizi Pált internálták.

A bebörtönzöttek többsége nem töltötte ki büntetését, az 1959-es és az 1960-as részleges amnesztia révén szabadult. 1963-ban az általános amnesztia keretében hivatalosan minden politikai foglyot szabadlábra helyeztek. Az edelényiek közül már csak hárman voltak börtönben, Boskó Károly és Nagyfejeő János ekkor szabadult, Hatvanira – mint visszaesőre – viszont nem vonatkozott az amnesztia, csak 1967. április 1-jén hagyhatta el a börtönt. Ezt követően két évig segédmunkásként dolgozott, majd 1969-ben elhunyt.

Városi ünnepség, emlékmű avató, ünnepi képviselő-testületi ülés

2006. október 23-án került megrendezésre az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója tiszteletére a városi ünnepség, mely egyben emlékmű avató is volt.

Molnár Oszkár polgármester úr ünnepi beszéde

A Március 15-e Emléparkot átépítették, nemcsak az 1848–49-es forradalom és szabadságharcnak állít emléket, hanem az 1956-ban helytálló forradalmároknak is.

A tér és az emlékművek nemcsak kivitelükben, de méreteikben is impozánsak. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc Aradon kivégzett tizenhárom tábornokának emlékére félkörben, nevükkel ellátott oszlop került kialakításra: előtte a félkör átlójának középpontjában egy félkör alapú emelvényen a korábbi téren állt kopjafa, és az első felelős magyar kormány Pesten kivégzett miniszterelnökének, gróf Batthyány Lajosnak márványba vésett neve van.

Az 1956-os emlékmű egy hosszú fal, melyen a Kazincbarcikán élő, Bódvarákóról elszármazott Fülöp Tibor kovács, népi iparművész által készített kovácsoltvas kompozíció és az egykori járási és edelényi munkástanács börtönre ítélt tagjainak emléktáblája került elhelyezésre.

Az emlékmű

Megszenteli az emlékművet Béres Miklós görög katolikus helynök, parochus

Az emléktábla szövege a következő:

Dr. Hatvani Viktor
Tömöl Béla
Boskó Károly
Dr. Kovács Lajos
Tóth István
Nagyfejeő János
Dr. Borsovai Lengyel Gyula
és a
kommunista diktatúra
minden Bódva-völgyi
áldozata emlékére.

A tér új nevééről a város képviselő-testülete dönt majd.

Az 56-os emlékműre újabb nevek is kerülnek majd, mert most csak a járási munkástanács elnökének, dr. Hatvani Viktornak és hat társa perében elítéltek szerepelnek rajta.

Ünnepi műsor az Izsó Miklós Gimnázium, Diákotthon és Szakképző Iskola diákjainak közreműködésével

Az ünnepséget követően a L’Huillier-Coburg-kastély lovagtermében megrendezett ünnepi képviselő-testületi ülésen Molnár Oszkár polgármester adta át a városi kitüntetésekét. A kitüntetésben részesülőkről a képviselő-testület a 2006. szeptember 7-i ülésen döntött.

Az „**Edelényért Díszoklevél**” azoknak adományozható, akik

- a város közművelődési, irodalmi, művészeti, sportéletében jelentős eredményeket értek el,
- pedagógusként tanítványaikat megyei és országos tanulmányi versenyeken kimagasló teljesítményhez segítették,
- középiskolai, egyetemi hallgatóként jelentős tudományos, művészeti és sportteljesítményükkel a város hírnevét öregbítették,
- a város gazdasági életében, városfejlesztésben, munkahely-teremtésben Edelény városnak jelentős segítséget nyújtottak,
- a város nemzetközi vagy hazai elismertségéhez, külső kapcsolatainak fejlesztéséhez jelentős mértékben hozzájárultak.

Az „Edelényért Díszoklevél” kitüntetésben részesült **Flaskó György** és **Gombos József**.

Flaskó György több önkormányzati és országgyűlési választáson, népszavazásokon látta el az edelényi helyi választási bizottság elnöki feladatait. Munkájának köszönhetően a választások minden alkalommal rendben, megfelelő társadalmi kontroll mellett zajlottak le. Ezen tevékenységének szól az elismerés.

Gombos József 1953 decemberétől dolgozott az Edelényi Bányauzemben. 1956. október 23-án, a forradalom kitörésekor a II. aknára helyezték át, ahol az ott dolgozók a munkástanács elnökévé választották. Tőle telhetően igyekezett csillapítani a sokszor sértődésből eredő elégedetlenséget. 1985-ben vonult nyugdíjba, de azt követően sem fordult el a helyi közélettől. Tevékenykedik a Miklós Gyula Kertbarát Körben, szervezője a Nyugdíjasok Közösségének. Ötven év munkájának szól az elismerés.

A „**Pro urbe Edelény Emlékplakett**” azoknak a személyeknek és közösségeknek adományozható, akik Edelény város arculatának alakításában, fejlesztésében, a közéleti, tudományos, művészeti, közoktatási és közművelődési, testnevelési és sportmozgalomban, valamint az egészségügyi, szociális ellátásban magas szintű, áldozatos munkát végeztek. Adományozható annak is, aki nagy értéket (legalább 1 millió forint összegűt) adományoz a városnak.

A „Pro urbe Edelény Emlékplakett” kitüntetésben részesült **Galkó Tibor** és **dr. Hatvani Zoltán**.

Galkó Tibor 1984 novembere, az alakulás óta vezeti az Edelényi Városi Sportegyesület Sakk Szakosztályát. Az elmúlt több mint húsz év alatt számos sikert értek el, amit 1997-ben „Pro urbe Edelény Emlékplakettel” ismert el a város. A szakosztály idén érte el az eddigi legnagyobb eredményt: csapatuk kivívta az NB-I-ben való szereplés jogát. Az elismerés a hosszú időn keresztül végzett áldozatos szervezőmunkának szól.

Dr. Hatvani Zoltán 1990 és 1994 között az edelényi központú 8. számú választókerület országgyűlési képviselője volt. Ebbéli, majd négy esztendőn át a megyei közgyűlés alelnöki minőségében fáradozott és tett a Bódva völgye, azon belül városunk fejlődéséért. Az 1956. évi forradalom és szabadságharc tiszteletére felállítandó emlékmű gondolatának megfogalmazásakor azonnal az ügy mellé állt. Az előkészítő bizottság tagjaként, majd a felállítási költség egynegyedét vállaló alapítványt létrehozva segítette a megvalósítást. Az elismerés mindennek szól.

„**Edelény Díszpolgára**” Oklevél azoknak a magyar és külföldi állampolgároknak adható, akik

- a város arculatának alakításában, a város fejlesztésében kiemelkedő tevékenységet folytattak,
- a város közművelődési, irodalmi, művészeti életében jelentős szerepet tölthettek be magas színvonalú tevékenységükkel,
- elméleti és gyakorlati munkájukkal a város nevelési-oktatási fejlesztéséhez hozzájárultak,
- a város testnevelési és sportmozgalmában élen jártak,
- más városokkal vagy külfölddel a kapcsolatok kiépítését és formálását elősegítették,
- életművükkel, tevékenységükkel Edelény városnak hírnevet szereztek.

Edelény Város Díszpolgára kitüntetésben részesült **Kurucz András**.

Kurucz András 1961 december 1-jétől nyugdíjba vonulásáig irányította a város művelődési intézményét. Idős napjaiban sem maradt tétlen: kar-nagyként vezeti a Gyermekek és Ifjúsági Fúvószenekart és tagja a Férfikórusnak. 1993-ban elsőként részesült „Pro urbe Edelény Emlékplakett” kitüntetésben. Nem szólt azonban akkor az elismerés annak a szerepvállalásnak, amelyet Kurucz András az 1956. évi forradalom és szabadságharc idején

fejtett ki, s amelyért a leverés után a hatalom meghurcolta. A városért végzett munkájával együtt ezért a képviselő-testület az 50. évforduló alkalmából díszpolgárrá választotta.

Edelény Város Díszpolgára kitüntetésben részesült Kurucz András

Dr. Hatvani Zoltán

Forradalom és megtorlás: Edelényi járás, 1956-1957

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulójára jelent meg az edelényi és járási munkástanács egykori tagjainak bírósági peranyagából összeállított könyv az „56-os Bódva-völgyi Munkástanácsok” Közhasznú Alapítvány kiadásában, mely az első a térségben lezajlott eseményekkel kapcsolatban. Az alábbiakban a könyv *Bevezetőjét* közöljük.

„1956 októberében Edelényben és az Edelényi járás falvaiban is kitört a forradalom. Nemcsak a budapesti srácok, egyetemisták, katonák és munkások harcoltak a diktatúra ellen, egy szebb és jobb világért, hanem a közsé-

gek, a falvak népe is. Az itteni harcot azonban nem fegyverekkel vívták, itt nem folyt vér, nem feküdtek temetetlen holtak az utakon, itt nem lógtak lincselte áldozatok az oszlopokon. Ebben a harcban a kommunista diktatúra hivatalnokai és fegyveresei a pesti és miskolci hírek hallatán félreálltak vagy a forradalom oldalára álltak, helyükre a nép választottjai léptek. Ezek a férfiak pedig rendet és nyugalmat teremtettek és napok alatt létrehozták a polgári demokrácia helyi intézményeit. Annak a ködös, borús ősznek október végi és november eleji napjaiban Edelényben és az akkori járás területén, Szendrőben és a kisebb falvakban is, néhány napig boldogok voltunk, azt gondoltuk, vége a sötétségnek, szebb napok következnek. Persze voltak, akik mindezt éppen fordítva élték meg, nekik a szovjethatalom, a fegyverek és a diktatúra jelentette a biztonságot.

Mindössze tizenkét napig tartott ez a mámoros érzés, aztán visszatért a sötétség. Jöttek a szovjet tankok, azok mögött pedig jött Kádár János a „kárdárhuszárokkal”, a szétszaladt pártfunkcionáriusok, a munkásőrök, a rendőrség politikai nyomozói, az ügyészek, a bírák, végül pedig ott álltak az akasztófák és a börtönök.

Olyan történelmi idők voltak ezek, amelynek minden eseményét meg kell örökíteniünk. Akik tudunk valamit, azoknak kötelességiünk azt elmondani és leírni, továbbadni. Ezt teszem én is, amikor a Történelmi Hivataltól és a Borsod Megyei Bíróság irattárából birtokomba került dokumentumok tartalmát továbbadom, kiegészítve azokat néhány – személyes élményeimből származó – rövid gondolattal.

Ez a kiadvány nem tudom pontosan minek nevezhető. A szerkesztést és a stílust tekintve természetesen magán viseli a szerző laikus voltát, ezt a cél érdekében próbálja elnézni az olvasó. Az olvasmány egyébként is száraz, nehéz anyag, hiszen 90%-át rendőrségi és bírósági jegyzőkönyvek teszik ki. A Függelékben a forradalom néhány fontos intézkedését tartalmazó dokumentum nyert elhelyezést.

A dokumentumokat minden kiigazítás, „belenyúlás” nélkül vágtam ki és illesztettem az általam gondolt logikai sorrendbe. Ebből is adódik a sok helyesírási hiba, a néhol „sajátos” fogalmazás. Azt gondolom, hogy ez így élethű. A saját gondolataimat visszafogtam, nem akarva azokat az olvasóra erőltetni. Ha mégis megtettem, azt részben azért is, hogy megtörjem kicsit a jegyzőkönyvek egyhangúságát. A „dokumentumokat” a dőlt betű különbözteti meg az álló betűs szerzői szövegtől.

Abban, hogy összeállítottam és kiadom ezt az anyagot, több cél is vezérelt. Kétségteljesen a legfontosabb az, hogy ne kallódjanak el a Bódva völgye történelmének ezek a nagyon fontos lapjai. Céлом emléket állítani annak a hét embernek, akik életükből több mint negyven évet áldoztak az 1956-os forradalom ügyéért, és akiknek nagy szerepe volt abban, hogy ez a forrada-

lom itt nem követelt áldozatokat. Célom megismertetni a mai és eljövendő nemzedékekkel tárgyilagosan, élethűen a diktatúrák kegyetlen természetét. Célom felhívni a figyelmet arra, amit nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a szabadságunk az egyik legértékesebb kincsünk. Nem célom törleszteni azazal, hogy feltárom ezeket a dokumentumokat és indulatos, vagy érzelemtől fűtött megjegyzéseket fűzök hozzájuk, ennyivel egyébként sem lehetne törleszteni. Olyan emberek pedig, akik képesek úgy viselkedni, mint azok, akik ebben a perben negatív szerepet játszottak, voltak, vannak és sajnos mindig is lesznek. Az ilyen emberek ösztönei diktatúrában szabad mozgásteret kaphatnak, és ott akár hivatalos személyként is felléphetnek. A demokratikus jogállamban az ilyen tulajdonsággal bíró emberek vagy tudomásul veszik a társadalom új szabályait, vagy előbb-utóbb törvényen kívülivé válnak.

Aktualitását ennek a kiadványnak a forradalom 50. évfordulója mellett az is adja, hogy Edelényben ez alkalomból a helyi forradalom hét megnevezett, de valamennyi meg nem nevezett áldozata emlékére a város emlékművet állít.”

a szerző

Ítélethírdetés: dr. Hatvani Viktor, Tömöl Béla, Boskó Károly,
dr. Kováts Lajos, Tóth István, Nagyfejeő János, dr. Borsovai Lengyel Gyula

IRODALOM

Jánosi Zoltán

Két költő a Bódva völgyéből: Kalász László és Fecske Csaba verseiről

A televízióban nemrégiben nyilatkozta egy Amerikában élő magyar embertársunk, hogy – noha bejárta szinte az egész világot – a világ legszebb vidéke mégsem más, mint a Bódva völgye. Ennek a kis tájegységnek ugyanakkor nem csupán természeti, építészeti értékei vannak, mint például az edelényi kastély, a boldvai templom, a különleges növényzet és kőzetanyag, hanem számottevő erőt képviselő szellemiek is. Ezek közé tartozik két költőnek, a Perkupáról indult Kalász Lászlónak és a Szögligeten született Fecske Csabának a munkássága is.

A Szárhegy déli nyúlványán elterülő, 1249-ben már írott forrásban is megemlített Szalonna település, ahol Kalász László 1959-től 1982-ig tanított, és haláláig (1999) élt, centrumában az Árpád-kori templommal – 1959-től ugyanazt a világfókuszt, a lét középpontját jelentette a borsodi író számára, mint Benedek Eleknek Kisbacon, Fábry Zoltánnak Stósz vagy Bogumil Hrabalnak Prága. Egész költői világgépének centrumává válik a hegyekkel és erdőkkel körülölelt falu, „a lábnyom-világ”, a völgyben csörgedező Rakaca-patakkal (majd az ott kialakított Rakaca-víztározóval). A táj emberi világa és annak kultúrája egyszerre a legfontosabb öröksége, kihívása és felhajtóereje Kalász László művészetének. Eredendő, származásából is következő szociális érzékenységéhez e kettős forrásból: egyszerre a táj és az emberi környezet sugallatára társítja hozzá a népköltészet s az átfogóbb népi kultúra, majd a *Kalevala* értékeit. József Attila, Illyés Gyula, Kormos István és Nagy László nyomán olyan költői útra lép, amely költészetünk „bartóki” vonulatának nevezett irányaként a népi és az archaikus kulturális tradíciókat – a világirodalom hosszabb ívű törekvéseihez is illeszkedő poétikájában – az aktuális nemzeti történelem értelmezésével és az adott kisvilág szociális helyzetének következetes elemzésével köti össze. Már pályája kezdetén karakteres erővel jelennek meg alkotásai közt az ezekből a sajátos esztétikai és eszmei, gondolati forrásokból egybeálló poétikai formák. (*Úgy hogy mindenki hallja, Némán ügetnek, Egészét, A semmi fordul, Fut énekelve*).

A Kalász László közvetlen költői közösségét adó *Hetek* alkotói: Ágh István, Bella István, Buda Ferenc, Raffai Sarolta, Ratkó József és Serfőző Simon a hatvanas évek közepén jelentek meg a magyar lírában lazább, de

határozott poétikai és gondolati arcélű költői csoportosulásként. Csapatuknak a közösen példának tekintett elődök és kortársak: József Attila, Illyés, Nagy László költői iránymutatásai és a magyar világ új poétikai értelmezésének akarata adták (a Prágai Tavasz kibontakozásának és letérésének időszakában) a legmarkánsabb, őket egy közösséggé formáló elemeit. Az egymástól távoli utakról, mégis egy irányba elinduló szerzők Kabdebó Lóránt (*Napjaink*) és Farkas László (*Új Írás*) által támogatott közössége, az alig egy-két évvel utánuk induló *Kilencekkel* együtt a magyar líratörténetben is újító szellemű poétikai igénnyel lépett fel. Nagy László, Juhász Ferenc metaforikus, intenzív képviselője és Pilinszky János, Nemes Nagy Ágnes elvont tárgyias költészete mellett szorosan a mindennapokhoz, a szocializmusnak nevezett társadalmi formáció csapdáiban vergődő emberi világhoz hajoltak; s egyszerre szociografikus erővel és új költői programot kimunkálva kísérelték meg a közéleti költészet átértelmezését: a korábbinál emberközelibb poétikai perspektíva megnyitását. Egy olyan új szerkezetű, s (például) Nagy Gáspár lázadó magatartásáig vezető, a társadalmi életre következetesen figyelő lírai modellt vázolva föl, amely már nem egy felépítendő, a politikától kreált vagy importált ideálvilág eszményeiből indult ki, hanem az adott emberi és nemzeti közösséget – a társadalomra, a lélekre és a sors mindennapos gondjaira koncentrálna –, a maga legsúlyosabb problémáival szembesítette.

Kalász László életműve az észak-borsodi (tágabb atmoszférájában az északkelet-magyarországi), a vidéki emberi világ értelmezésével teszi teljessé ezt a nagy, közös képet. Költői arculatát is ennek a jellegzetes – csodálatos és nyomorúságos – kisvilágnak a tükrében alakítja ki. Alkotásainak legfontosabb esztétikai eredményeként két olyan jellegzetes műfajváltozatot hoz létre, amelyek sajátosan teszik felismerhetővé és líratörténeti értékűvé – és Kalász László-i formátumúvá – az általa kialakított műfajtypus-variánsokat. Az egyik a rövid, a rendkívül sűrűvé koncentrált, szinte miniatűr „bartóki dal”, a másik egy hosszabb alkotásforma: a „kalevalai” ihletésű költemény.

A maga különleges, „bartóki” dal-változatát a szerző elsősorban a Bódva-völgyi népi-kulturális hagyományok, különösen a népdalok, a tudatosan megismert egyéb magyar folklórszöveg-örökség, a *Kalevala* képző asszociativitása és a folklórt áttemelő József Attila-dalok nyomán alakítja ki. Azt a dalt választja tehát meghatározó műfajának, aminek elemi formáit, akár a Bódva-völgy patakjai a vízben oldott ásványokat, szinte ösztönösen, gyerekkorától forrasztotta magába, s aminek a maga korában szinte az utolsó énekese volt.

A dalforma valóban kikerülhetetlen, mágikus ajtaja, valóságos Északnyugati-átjárója annak a vizsgáladási szándéknak is, amely e költészetben az egyetemes poétikai hullámverések áramlatait keresi. A költőt mérő kortársi kritika egyértelműen bizonyította be, hogy a dal a Bódva-völgyi költő mennyiségileg és minőségileg is legjellegzetesebb műfaja, olyan erejű műfaji entitás, amely nemcsak stílusának, világgképének, esztétikai elveinek, poétai látásmódjának lényegszerű elemeit koncentráltan magába, hanem a költőt mérő több évtizedes előzetes kritikai tapasztalatot is szinte egyöntetűen maga köré sűrítette. Így lehet Kalász jellemzője (a róla írt kritikákból idézve) egyidejűen a „kezdettől fogva a teljes egyszerűsége törekvés”, másfelől pedig „a homogenitássá olvadó kétszólalásúság” (Keresztury Tibor). Az ellentmondások oka ugyanakkor nyilvánvaló: a Kalász-dalok külső formája (dalszerű alkata) és a beljük helyezett ambivalens-disszonáns, sokrétű „tartalom” között feszül.

Dallá csendült nagyepika, sóhajjá fűjt *Kalevala*? A bonyolultság mint egyszerűség? A fogalmak szokatlan kontrasztja és egymásba áramlása ez, de Kalász valóban nem tesz mást. Amit a legjobb dalaiban élénk varázsol: a nagyepika kristályszerkezete, sodródó falevélbe bűvölt *Kalevala*-zúgás, két faág közé, pókhálóba rajzolt, zsugorított mítosz; rézpénzen csillanó kozmogónia, hősi ének lebegő madár-csontozata, miniatűr teremtésmítosz, ballada-pehely, nagy drámai ütközések, átfogó létebeli ambivalenciák gyöngyszemmé sűrített pillanata. Az érett Kalász-dalok egy rétege – nézeteim szerint legértékesebb része – éppen ezért nemcsak hogy nem szorítható bele a dal történetileg kialakult fogalmának egyetlen tiszta alcsoportjába sem, hanem több ponton is ellenszegül a dalműfaj átfogóbb, konzervatív értelmezésének is. A költő e versei a dalforma köztudottabb kategóriáit a műfajkitérés és -átalakítás nagy eredményeként törik át.

A Kalász-költemények tele vannak epikus és dramatikus elemekkel, a versek hőse igen gyakran valamilyen szituatív, rituális keretbe, hálózatba foglaltan mutatkozik. Kabdebó Lóránt arra figyel föl korán és élesen, hogy a Kalász-vers csak látszólag „könnyű, sőt könnyed. Mások tragédiákat írnak oly témákról, amelyeket ő dalba fog.” A drámai és epikai elemek „elemi mag”-szerű jelenlétét igazolhatja e művekben az is, hogy amikor a költő a

dal hosszabb verssé fejlesztésével kísérletezik (mintegy „kicsomagolja” tömör dalait), ösztönösen a dalai belső szerkezetében rejtőző epikus-drámai irányokba tágít (*Végtelen rét havában, Tetejetlen fa, Nőtön nő*).

E dramatikus-epikus erőrendbe izzó fényekkel áramlik be a mitológia is. A Kalász-versnek ezt az átfogóbban is egyik legfontosabb rétegét jeleníti meg a szerző egyik legismertebb műve, az *Anyámnak kontya van* című alkotása. Ez a mű nemcsak epikus-dramatikus elemeket és kisebb mítoszvonásokat tartalmaz, hanem mindössze tizenhárom sorában a teremtésmítoszi hagyaték legfontosabb elveit is magába tömöríti. Az „asszony és termékenység” („szépség a fánál”) motívumot mint archaikus világgközpontot és emberérdekűséget köti az édesanyja alakjához. A Japántól Indiáig, Afrikától Amerikáig és a mediterrán Európáig kimutatható, s műalkotások: rajzok, szobrok, festmények, valamint rítusok, hiedelemelemek gazdag sorában megelevenedett arche-képzetet Kalász a Bódva-völgy népi hagyományából kiemelve csiszolja tökéletes műremekké, a generációk váltásában is az anyába tömörített léterdekűséget nevezve meg követendő életelnek.

Egy másik közismert Kalász-mű, a *Pilátus vagyok*, létkonfliktusok disszonáns hálózatát foglalja magába koncentrált rövidségben. A keresztény történetiségből átvettített kettős emberi természet a személyiség egyedi zártságában jelenik meg feszítő erőként, s a vers alanyának keretein belül mutatja a lírai hőst egyszerre kezeit mosó Pilátusnak s keresztre feszülő Krisztusnak. Dinamizmusa még a kevésbé elvonatkozottató, az ábrázoló hajlamú verseit is külső és belső erők ütközésével, drámai esélyekkel, meg-megújuló egybecsapások ígéretével itatja át. „Nála a táj mozgásában létezik, lüktet az ember [...] A világot állandó változásában követi” (Kabdebó Lóránt). Ez a dinamizmus csak fokozódik, ha az embert és környezetét elemző vers erősebb mitikus-filozofikus tartalmakkal töltődik fel, mint a mindenségért viaskodásban, a világalakításban egyszerre kétféle mítoszi gesztust elénk vetítő *A semmi fordul* című műben : „A semmi fordul / másoldalára: ez a minden / ha feldobom: sátán / ha leesik: isten.”

Vagyis igen sok Kalász-dal korántsem pusztá hangulatot, oldottabb érzelmi minőséget közöl, hanem ítéletet, élményt, látomást, világképet, történelmet, élethelyzetet, annak racionális analízisét és mítoszi alapállást is egyszerre, s mindezt ellenpontoszó, kontrasztív, nyugtalan, dinamikus poétikai erőterben. Kalász dalköltészete ezért szegül szembe a különféle líratípológiák kanonizáló hajlamával.

Honnan tehát e szűkszavú, rövid, szinte „sziluettszerű” (Cs. Varga István) dalok műfajteremtő modernsége, ami olyan verseket eredményezett, mint az *Én láttam őt*, a *Virágok bódulnak*, az *Énhozzám lejönnek*, az *Úgy, hogy mindenki hallja*, a *Mintha rögtön meghalnék*, az *Elzúgott már*, a *Vad ujjal int*, az *égből*, amelyekről Iszlai Zoltán Kalász költői eljárására is ösz-

szegésszerűen mutatva rá ezt állapítja meg: „Sosem akarta nagy formátummá szervezni az egyes verset, mégis nagy formátuma van a versfolyamnak, mert nyolc-tíz sorban képes összefoglalni mindazt, ami az adott verspillanat tartalma.”

Amint azt a bevezetőben jeleztem, Kalász László a népdalból és a magyar költészet „bartóki vonulatából” feléje hullámozó örökséget a folklór te-repeiről tovább dúsítva fejleszti ki jellegzetes „léhelyzet-sűrítő” dalait. Akár Sinka István, Erdélyi József, s később Nagy László, Kányádi Sándor alkotásaiban, a verbális és rituális folklór költészetét alakító első impulzusait az ő esetében is a szülőföld kisvilága adja. A Bódva-völgy gazdag és sok-rétű hagyományt küld az induló költő világszemléletébe, s ennek az erőnek az első versektől az utolsóig ott lehet érezni formáló kezét költészetében. A Bódva-völgy népi hagyománya nemcsak a népi irodalom műveiben bő-velkedik, hanem a népi építészet, díszítőművészet, szöves, népi szokások, hiedelmek, táncok és dalok különböző jelrendszerekben megtestesülő ér-tékeiben is. (Lásd: Bodnár Mónika és Rémiás Tibor szerkesztésében a *Tanulmányok a Bódva-völgye múltjából*, 1999. című munkát.)

S ez az archaikus izotóptömeg sokféle, de mindenütt jórészt azonos kristályszerkezetet – az áttűnő archaikus mítoszét – vetít rá Kalász László képkalkotására, nyelvére és a szemléletét elsősorban a dalműfaj miniatűr ga-laxisában modelláló lírikusi világképére is. Meghatározó módon alakítja ki azt a poézisünkben Sinkánál feltűnő (Pomogáts Béla által az ő műveihez kapcsolódva leírt) s Kalásznál is újjászülető – de Sinkával ellentétben nem a ballada, hanem a dal felé forduló – „barbár költészettant.” Akár korábban Sinka (s később például a hasonló húrok hangján megszólaló Kiss Benedek), Kalász is „emlékezete ősrétegeből” hozza fel a hangulatokat, érzéseket, „zsigereiben, ösztöneiben, érzékeiben” „a leginkább ősit” képviseli; „a varázsolni tudó nyelvi erőt, azt az eredendő költőiséget, ami úgyszólván a tárgyak mibenlétére is tekintet nélkül, az egész általa érzékelt világot, örömet vagy bánatot képes dallá, költészetté lobbantani” (Kis Pintér Imre). E „barbár költészettan” legfontosabb nyelvi-stiláris jellemzője a metaforáknak és egyéb képi szerkezeteknek a nyelv elemi, már-már archaikus állapotába történő visszavonása, a szemiotikai-hangtani-ritmikai archaizmus. Ez a nyelvi attitűd a kifejezés során egyszerre nyit meg mágikus, mítikus és szür-reális tartalmakat, miközben a szavakba rögzült érzékelési és minősítési formákon, az archaikus-primitív világ szemléletét idéző aurában mégis a va-lóság eleven, nyers tipologizálása, analízise üt át. Ez az eljárás a nyelv referenciális, emotív, konnotatív és poétikai funkcióit szinte az első megnevezés atavisztikus állapotára, archaikus poétikai koreográfiájára, jelentés- és hangtanára kopírozza rá. A tó, a hegyek és az ég határolta kisvilágban élő költő így láthat a gyászában „nagy föld alatti madarakat”, ahogy „keringe-

nek / karmuk begörbül / nem bírnak kitörni / a földből” (*Meghalt*), válogatja „az angyalok fülönfüggőit”, a csillagokat nagyság és fényesség szerint (*A bazár*). Zárt – részint szeretett, részint viszont egész személyiségét rácsként körbeszorító – szűkebb hazájában úgy aprózódik szét élete is, mint ahogyan a szó „fogak malmán megtörik” (*Kardom is kőből*). Önértelmező képeiből idézve: fáradt véréből a táltos ló kiüget (*Van harc*), gondoljai nehéz tulkok (*Kapd fel*), napot is kikaparó körmei a gallyakhoz nőnek (*Megdől az ég*), és a szájából kiejtett szóra „rácsapnak hollók varjak / gyökerét is kitépik” (*Ne védj meg*).

Kalász László „bartóki” dalai tehát nem futó hangulatokat, lazább érzéseket közvetítenek, hanem rendkívül kiterjedt látóterű és intenzív létállapot-sűrítvények. Epikát, drámát, lírát tömörítve magukba, egyszerre ösköltészeti gesztussal és a korszerűség villogó dinamizmusával formálják verssé a Trianon után a geográfiai perifériákra rekesztett területen élő, az erdők, hegyek, vizek s egy keletről katonai erővel importált szellemiség erői közé zárt szűkebb emberi közösség mindennapos, de a periferikus létkeretek ellenére is nemzeti és egyetemes problémáit. S a személyes lét ütközéseit, elmélyüléseit, derűit és válságait is. E dalokban Kalász legfontosabb témáiként az emberi-nemzeti kifosztottság (*Megütött népemmel, Nem tudom*), a személyes és történelmi kilátástalanság (*Csak a fák, Az ég szélostora, Mögöttem*), a perspektíva-hiány, a sivár tájjal és a szellemi környezettel küszködés (*Mindennapos, Foggal és körömmel, Most már*), a pusztulás problémái (*Abortál, A toronyban*), a táj és az ember archaikus vonásokkal teli kapcsolatrendszere (*A hegyek, Énhozzám lejönnek, Hajnalán*), a szűkebb táj s azon át a haza szeretete (*Német, tatár, török, Már robban*), a családi lét (*Nézlek, Tavasz lesz*) és a barátság, emberség szigetként megképződő erői (*Szeret az ember, Mintha rögtön, Fogy már életemnek*) nyilatkoznak meg elsősorban.

A Kalász-dalok éppen azért különleges státusúak a kor lírájának „bartóki” törekvéseiben, mert legjobb darabjaiban egy szegény és izolált történelmi és kulturális peremvidék tradícióból és aktuális emberi-társadalmi helyzetéből képes a szerzőjük – elődeihez viszonyítva is ritka tömörséggel és az archaikus „poétikára” figyelő szintézis új minőségi vonásaival – a kor költészetében fellépni. Alkotói szemléletét több vonásában az az „archaikus költészettan” alakítja ki, „amely a népballadákban, paraszti siratókban és ráolvasásokban” (Pomogáts Béla), a népdalokban, a gyermekdalokban, rítusszövegekben tanulmányozható közvetlenül. A mágia, animizmus, totemizmus és mitikusság a szerző képalkotásának, lét- és sorsanalizáló világképének éppúgy részei, mint az Arany Jánosnál hasonló szférákból felszökő Chagall-féle látomásvilág (Keresztury Dezső).

*Virágok bódulnak
a réten
s állatok párzanak
isten ugrál
foszlott zsebében
tüzes pénz rázkódik
a Nap*
(Virágok bódulnak)

A Kalász-daloknak ez az archaikus hangoltsága, a dalokba beáramló teljesebb primitív atmoszféra és perspektíva az, amely széjjelfeszíti a műdalok kereteit, drámával, mítosszal, egy ellentmondásokkal teli világ feszüléseivel, az emberi szerep súlyos problémáival tölti fel azokat. Kalász verseinek háttérében a folklór első és végső nagy tapasztalata, a küzdő elvű, archaikus hős áll. Ő teszi, hogy a költő „versében a veszélyt nem ismerve labdázik istennel, sáttánnal, rakétával, pusztuló nyugalommal” (Kabdebó Lóránt). Az ő reprodukált karaktere eredményezi, hogy a lírai én „az elemekkel társul, magva lesz ezer galambnak, a tekintete villám, nap a pupillája, szíve a jövő győztes élet, dühe toportyán karma” (Ágh István). S ő tágítja a költő „bartóki dalait” is a nagyobb arányok: a *Kalevala* világa, mitológiája, eposzi stilizációi felé. S ezen jegyek alapján lehet kijelölni Kalász „bartóki dalainak” líratörténeti helyét is az orosz Szergej Jeszenyin, a spanyol García Lorca, a chilei Pablo Neruda, a szerb Vasco Popa látásmódja és műformái közelében, a magyar lírában pedig Kormos István és Nagy László „bartóki dalai” mellett, nem messze Rákos Sándor primitív lírát imitáló műveitől, Weöres Sándor rövidre fogott, „sűrű” mítoszinterpretációitól s Oravecz Imre hopi mitológiát átlényegítő verseitől sem.

A másik poétikai ág, a *Kalevala* motívum- és formavilágából táplálkozó Kalász-művek középpontjában a magyar líratörténetnek is az egyik legigényesebb „félhosszú” „kalevalás” alkotása, a *Végtelen rét havában* áll. Benne összegzésszerűen és illusztrációs értékkel szemlélhetők mindazok az értékvonások, amelyek a finn művet forrásként alkalmazó hosszabb terjedelmű Kalász-verseket is jellemzik. Az is összegzésszerűen mutatkozik meg a műben, ami a *Kalevala*-ihletésű Kalász-típusú alkotások egyik legjellemzőbb sajátossága: hogy a finn eposz szemléleti vonalait és stílusmeghatározóit a szerző átlényegítő erővel vetíti rá a Bódva-völgyi kisvilág társadalmi és természeti szféráira. Kaló Béla gondolatát idézve, az ország egyik legtávolabbi zugában élő költő valóságos „szalonai *Kalevalát*” terem. Az ott élő emberek világa, az ott eleven társadalmi, morális és lelki problémák jelennek meg Kalász művein keresztül a *Kalevalától* örökölt művészi eszközök mezőiben. A táj, a hegyek, a völgyek, a vizek és az ég-

bolt a Väinämöinen, Ilmarinen és Lemminkäinen-látta vidék jegyeit hordozzák magukon, s az itt élő költői személyiség – és gyakran embertársai is – az eposzbeli hősök vonásaival telítődnek.

Mindezek a sajátosságai a (Nagy Lászlóék nemzedéke után) többek között Kányádi Sándor, Szilágyi Domokos, Ratkó József, Kiss Anna verseiben termékenyen tovább alakuló „bartóki” líramodell és a folklór- és archaikum-asszimiláló egyetemes költői vonulat fontos alkotójává emelik Kalász Lászlót; aki a hegyek közé szorított világából kitörni akaró poézis és a személyes szabadság „végtelen rétjeit” a *Kalevala* és a népi kultúra tágaságaiban találta meg.

*

Fecske Csaba, noha ugyancsak a Bódva-völgyből, Szögligetről száll fel a Pegazus paripa hátára, akárcsak Kalász László, noha hasonló végeredményre: a kifosztott és a vergődő Magyarország vonásainak megrajzolásához jut; egészen másféle mintákat követ, mint a Rakaca-patak menti mester. Nála a népköltészet nem játszik akkora szerepet, jóval rejtettebben tűnnek át motívumai a versein, mint a Kalásznén. S az archaikus kultúrára, a *Kalevalára*, a kereszténység előtti mítoszokra a költészet barbár húrjaira is csak távolról emlékezik. (Csupán a keresztény mitológia kap nyomatékosabb szerepet munkáiban.) Képanyagában, látomásaiban, ritmikájában a folklórhatások jóval visszafogottab-

bak. A nagyításokkal, a kozmikus terek bejárásával, a küldetéses, a közösség-képviselői költői magatartás fogalmaival jóval szerényebben él, mint a perkupai születésű elődje. Nála a mikrovilágra és a lélekre nagy érzékenységgel és részletességgel kiterjedő szigorú költői analízis kerül a középpontba, amelynek sajátos kifejtésében – habár vannak a Kalászéletművel is kisebb fokú érintkezések – elsősorban mégis az egykori miskolci vasutas-gyerek: Szabó Lőrinc volt a mestere. Az a médium pedig, amelyen keresztül, mint minden lényeges vonást magába sűrítő membránon, képet ad világról, koncentrált lírai portrékat rajzol Borsodról és Magyaror-

szágról, az éppúgy, akár a *Tücsökzene* szerzőjénél, nem más: mint önmaga. Kalász személyisége az ábrázolások többségében mitikussá válik, vagy mitikus kohéziókba kerül; akárcsak minden szereplő vagy természeti elem versei erőterében. Nem így Fecske Csaba, a személyiség, a szögligeti alkotó műveiben.

Ő a leghétköznapibb, legprofánabb, „legfecskecsabább” marad, kozmikus esélyek, cselekvési arányok, mitikus perspektívák nélkül: pontosabban önmaga lesz a saját létének a lét valódi esélyeihez képest aláfokozott mítosza. De ez a mítosz már nem a Väinämöinenek, a Héphasztoszok, a Heraklészek, az Aeneasok, a nagy küldetések mítosza, hanem a személyes lét történeteiből, múltjából, emlékeiből, élményeiből, kapcsolataiból, „a hétköznapok gyámoltalan hőseiből” összeálló világ- és én-analízis, csupán emléke már a mítosznak. A költői képekben hordozott vázlatos olyan egyenes síkú tükör már, amelyben a mindennapi lét közvetlenül szemlélheti magát; a görbe tükrökben játszó mitologikus nagyítások, egymásra torlódó látomások, fölizzó remények nélkül, mint az alábbi, *Hétköznap* című ön-helyzet-meghatározásnak a magáért beszélő, az egész életműre jellegzetes érvényű soraiban (amelyekben a költő szinte az itt hagyott, megöregedett, lefokozott József Attila hangján beszél):

*létezem hiszen fizetem az adót
és rubrikákba írják nevemet
este mindig megnézem a Híradót
dühömben olykor káromkodom egyet
összekuszálom az álmat és valót
nem vagyok képes megölni egy legyet
elnézem a sarokban mint szó a pók
s hallom kefélni a felettem lakót*

A Fecske Csaba-versek szézám-ajtájának kulcsa ezért maga a személyiség: az az emberi arc, amely minden esetben a művek középpontjában áll, s mint magnetikus centrum szervezi a szóképek, szavak, minősítések, leírások és fogalmi ítéletek lírai bolygórendszerének hálózatát. A Fecske Csaba-személyiség pedig mindig kettős aspektusú: egyaránt szuverén, a maga pszichológiai-biológiai létébe zárt entitás, de ugyanakkor történelmi katalizátor is. Ebbe az utóbbi természetébe, arcába, alakjába sűrűsödik előbb Szögliget és a Bódva-völgy, majd Miskolc és Borsod-Abaúj-Zemplén, végül pedig az egész Magyarország. Amikor tehát Fecske Csaba látszólag „csak” magáról beszél, akkor ezekről az emberi-geográfiai és történelmi dimenziókról is szól. Kicselezi az újabb keletű teoretikákat, a költészetet ezoterikus terekbe, a közösségtől, a társadalmi gondolatoktól távolodásra

szólító burkolt vagy nyílt esztétikai imperatívuszokat; és úgy teremt – látzólag – személyiség-lírárt; hogy közben ezen a membránon át – akárcsak Kalász, de nem a közvetlen kinyilatkoztatás vagy a mitizáló sorselemzés metodikájával – folyamatosan a valódi lét esélyei alá szorított emberi világról beszél. Amikor a miniatűr, a bármilyen kicsi, a személyes emlékek sora válik sorssá, a lét nagyobb szabású illúzióit helyettesítő, de a személyiségben mégis fontos, mert egyedi, az egyetlen kincsként kezelt szellemi vagyonná, a világ, a társadalom, a szabadság hiányát, ürét kitöltő, helyettesítő materiává.

A Fecske Csaba-személyiség ezért hát koncentrátum is: a borsodi ember – de nem a „felső körökhöz” tartozó néhány száz –, hanem az alulsók, az oldalra sodortak, a lét emberi arányaihoz sem a szocializmusban, se most eljutni nem képesek, nem engedettek poétikai sűrítménye is. Az ő lírába vont személyisége jellegzetes „borsodisága” ellenére is maga Magyarország, pontosabban a magyarországi „népek” utóbbi ötven-hatvan évének tragédiája. Az 1956 után már a tragédia átéléséig, katarzisáig eljutni sem képes, az odáig vezető úton valahol ott hagyott, oda rekedt, torzóban maradt magyar létesílyek eleven foglalata. Ennek a személyiségnek a sorsjelölő alapkategóriája ezért a hiány, az ebben a történelmi struktúrában kiteljesedni, méltón élni nem tudás. A szerző arcát is a hiányok, az elmaradások, a kifosztottságok esztétikája építi. „Félreismert álarcba takarózom / fázom hiszen szűkében vagyok magamnak” – fogalmazza meg; és sorolhatnánk tovább a lét-és én-hiány hajszálpontos dokumentációját: „nem találok magamra senkiben”, „elhidegülve álmaimtól” élek, a kézből, a létből elcsúszó dolgok közepette, mert „sohasem az jött, amire vártam”, s e jövőből kirugdosottságban már „akár nélkülem is boldogan elüldögélnék.” Fecske Csabának mind a költészete, mind pedig a fizikuma (jelképesen) ezt a fájdalmat hordja magán, ezt a stigmát: a letört, a maga kínjaiba öregedett, a megváltásig sohasem jutó, eljutni nem engedett ország sorsát. A költő fizikai léte, biológiai hányattatása, szenvedései ugyanis sohasem véletlenek: a személyes sors, a betegség, az a költői nyelven túl folytatódó szöveg, világszöveg, létszöveg. S ahogyan – Pilinszky Jánossal szólva – Auschwitz elhántyt bádognakaljai képesek beszélni egy nép tragédiájáról és a világ bünéről, éppúgy képesek ezekről értelmező szavakat mondani a magyarországi írók fizikai helyzete, arcuk ráncai, betegségei is. Balassi ágyúgolyó-ütötte, Zrínyi vadkan-szúrta, Petőfi orosz dárda-okozta, Radnóti fasiszták-lötte sebétől a novellista Szabó István, az író Hajnóczy Péter öngyilkos alkoholizmusáig és mások sokféle bajáig.

Az alig ötvenévesen bottal járó, bicegő Fecske Csaba pontosan olyan, mint a vágyaiba törött, Európa hátsó udvarában botozgató, sántikáló ország. S ahogyan a sínekre fekvő József Attila, a haláltáborot még túlélő, de tífusz-

ban haldokló Gelléri, a meggyilkolt Szerb Antal, az orosz hómezőkre hurcolt és ott örök betegségeket kapott Zelk Zoltán, úgy hordja teljes fizikai valójában a magyar világ helyzetét Fecske Csaba is. Verseiben is élesen és pontosan kifejeződik ez az emblemikus modell. Költeményeiben nemcsak a fizikai, a hús-vér személyiség, az egyedi költő, hanem a magyar világ botorkál, botol, vagy éppen forog körbe, folytonosan fürkészsze és vágyva, hol a múltba, hol a jövőbe kémelve, de mégis kiúttalanul. Ebben a Fecske Csaba által látott és versekbe emelt magyarországi világban ugyanis, műveiből idézve tovább: „mindennek vége eleitől fogva”, és „minden, ami van, olyan csak mintha”, a „sűrűsödő semmiben” vergődik a lét, és „az lesz, ami volt”: mert „nincs út hova, nincs idő mire”, ezért hát „rákosan burjánzik a múlt.” Fecske Csabának az egész költői világát az ezt a létérzést kifejező motívumháló uralja.

A kórházi szoba a benne haldokló rokonnal (*Tanúid voltunk*), az egykori kisvárosi gimnáziumi bál és a csókok (*Kamasz*), az első testi „szerelemi élmény” (*Előszőr*), az öreg szülők arca a szögligetű házban (*Ők múltnak el, Ősz végén*), a séták a miskolci külvárosi utcákon (*Őszi reggel, Mint halott rigószemek*) mindennek a beszorított perspektívák közé kényszerített létnek a képkockái abban a filmben, amelyet a 20. század végi és harmadik évezred-kezdeti magyar létről forgatnak a legnagyobb iker-rendező: a Történelem és az Idő. S amely errefelé, a Sajó-, a Hernád- és a Bódva-völgyben Fecske Csaba-i arccal botorkál a maga jövője, avagy a végkifejlete felé. Ez a belső lírai táj így Magyarország allegóriájává nő: a válságaival küszködő, múltjának egy-egy fényesebb vagy meghatóbb vagy egyszerűen csak a többinél kevésbé sötét emlékébe menekülő, léte kis köreit rová, élete mikrotájait, miniatúr szépségeit felnagyító országévé, annak a lakosokban hordott közelmúltbeli történelmévé és jelenbeli sorsává. Fecske Csaba a Szabó-Lőrinc-i típusú szigorú analízisével a legpontosabb módon Magyarországról: a lecsontolt remények roncsai közt botladozó, önmagába kapaszkodó, sem külső erőknél, sem volt, sem jelenkori vezetőiben, sem Európa jóakaratóiban nem bízó magyarországi „népek” sorsáról beszél, ahol már „kiveszett belőlem a várakozás bizalma.” S e közben mégis hatalmas belső távlatait nyitva meg annak: szeretetnek, életörömmel, tisztaságnak és egymást becsülésnek – ami odakint nincs. Az ő arca a történelem igazságszolgáltatásából kivetett nép arca, a legszelídebb tanulsága, a befelé néző tapasztalata és a maga elé meredő lét fájdalma egyszerre. Versei a méltó építmények, erős hidak, öreg templomok néma tiltakozásai ugyanakkor a konzumkultúrával, az igénytelen konzum-léttel szemben, amibe a kor beleszorította mindazokat, akiket tönkretett. S akiknek nem adatott meg sem a szellemi erő, sem a belső táplálék tiltakozni és meghaladni, legyőzni azok nyomasztó primitivitását. Nem véletlen, hogy gyűjteményes kötetét, életműve sűrítmé-

nyét *Első életem* címre (Bíbor Kiadó, Miskolc, 2006. Feledy Gyula rajzai-
val) keresztezte, mintegy jelezve, hogy következik, van valahol egy másik
is, egy méltóbb és igaz.

Fecske Csaba versei a csendben maradó, a néma Magyarország versei,
a fekete Volgán, majd hófehér Audin sohasem közlekedőké. A villamossal,
a rázkódó távolsági buszon, a tornanádaskai vonal munkásvonátán, később
legfeljebb Trabanttal, majd görbe bottal járóké: Szögliget, Boldva, Szendrő,
Izsófalva, Szuhogy, Edelény népéé; a mindenkori népsorsban ma is elha-
gyottaké, a sorsukat a maguk szívéből, egyetlen, drága szegénységükből
mégis felragyogtatóké, a csöndes tiltakozóké. Költői képeinek fecskeszár-
nyú, gyors, fekete-fehér villanásai ezért hordozzák egyszerre a társadalom-
ban, az emberi közösségben gondolkodó költészet Vörösmarty, Arany, Pe-
tőfi, Ady, Radnóti, József Attila, Illyés, Nagy László és Kalász László tradí-
cióit és azt a korszerűséget, amely a társadalom és az ember (a költő) viszo-
nyáról a késő modern és a posztmodern időkben inkább az utóbbira, az in-
dividuumra helyezi a hangsúlyt. De az a közvetett, finom és áttételes sorsér-
telmezés, amely a legtöbb versét, így a *Nyárvégi sanzon*, az *Őszi galopp a
Széchenyi utcán*, a *Budakeszín a tél*, a *Nélkülem* címűeket áthatja, olykor
nyílt, látható közbeszéddé válik. Mert fecskeszárnyon és görbe boton egy-
szerre jár most errefelé az idő; s Fecske Csaba mindkét utat megnevezi, de
még inkább: szembesíti abban a hazában, amelynek az ő földgömbjén már-
már neve is alig van, a világhálón önmagáért beszélve csupán a @.hu címen
(*Elveszett nyári vers*) érhető el.

Ez a kettős aspektusa érvényesül nagyszerűen többek között *A Széche-
nyi utcai koldus* című versében, amelyben a nyomorult, mocskos koldus
helyzete a Miskoci Nemzeti Színháznak, a Bartók-fesztiválok színhelyének
épületénél pontosan ugyanolyan, mint a koldus hazájának helyzete Európa
bejáratánál. Sőt annak szinte emblematis-allegorikus mása. A harmadik
évezredi Magyarország szimbolikus pillanatképe, mert Budapest, Miskolc,
Győr, az egész ország hajléktalanjainak, sorsukból kiebrudaltjainak helyzete
ebben az utcaképben már-már szimbolikus jellé, szinte új nemzeti címerrel
áll össze Az Európa hátsó udvarából előoldalgó, Európához törleszkedő,
annak árnyékában, alamizsnán tengődő hazáé. Mert ez a koldus a mai Ma-
gyarországon (mint az új számkivetettségek eleven jele) már szervesen hoz-
zártartozik az utcaképhez. Nem így Kijev, Lviv (Lvov, Lemberg), sőt egyes
romániai nagyvárosok utcáin. A balkáni igénytelenség a mi akaratunkból
immár a Kárpát-medence kellős közepére jött be. Ez a koldus ezért a mai
Magyarország portréja is. A rendszerváltozással, a világpolitika nagy fordul-
latával élni képtelen nép szégyene és sebe egyszerre. Hatalmas vád egyszer-
smind a rábízott ország esélyeit szétszéledni engedő magyar értelmiség
iránt:

*a színház árkádjai alatt ül a nyomorúság
trónusán viharvert tolószékében
a falakon túl az idegen város vinnyogása
/.../ arca kifejezéstelen akár egy ikoné
csak nagyranőtt borostája viselkedik
pedig mint jól sikerült habos köpet
olyan a délután /.../ két szeme ellenkező irányba
elgurult golyó az eleven hús meleg sarában
nem látja hát hogyan élík el előle a várost
/.../ néha-néha felszisszen a karfára tett
üres konzervdoboz sötétje a beledobott aprópénz nyomán
taknya ezüstjén csillan a közeledő alkonyat különös fénye
a hang ahogy megköszöni a kuncogó filléreket
mintha nem is a szájából jönne valahonnét a gyomrából
a bőre alól mert nincsenek szavai már csak szervei
a csontjai hangoskodnak van mint a kő
mint a szemrésbe szorult csillag benne minden seb lejárta
véget ért minden ünnep*

És mindeközben Fecske Csabának még van ereje ironikusan-játékosan parafrázálni például Dantét, Adyt, Kosztolányit, van jókedve és hite nyelvi bravúrokra, stílusimitációkra, játszadozásra is. A Kosztolányira, Babitsra emlékező, a posztmodern nyelvi játékaival összevillogó nyelvi megoldásai-ból most éppen csak ízelítő adható, például a *Szeptemberi áhítat* helyett a *Szeptemberi átírat*-ból. „de arcomban immár két öreg szem / öregszem bár erre nem törekszem”; avagy az évszak miatt is igencsak aktuális *Miskolcon járt az ősz* soraiból: „ballagtam épp a füstös Tháliába / Bandi pincér már hűtötte söröm / de jaj hiába minden hiába / minden sör langyos lesz végső soron.”

Kalász Lászlót már csak értelmezni lehetett, de Fecske Csaba itt van közöttünk, él, alkot, figyeli a világot. Kívánom Neki ezen a mai, szép, új könyvét bemutató ünnepén, hogy mindezt minél tovább tehesse, hogy ne adja fel Miskolc, Borsod, a Bódva-völgy és hazája költői értelmezésének akarátát. Kívánok neki egy méltóbb Magyarországot, s ezzel összefüggésben azt is, hogy öregkorára játékosabb költő lehessen.

(Székfoglaló beszéd a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia Miskolci Területi Csoportjának 2006. szeptember 22-i közgyűlésén, az MTA Miskolci Akadémiai Bizottságának székházában.)

(Megjelent: Új Holnap, 2006/5-6. szám)

Aggtelek és környéke a Karszt és Barlangban

Bevezető

1961-ben jelent meg a Karszt és Barlang első száma. A Karszt- és Barlangkutató Társulat által megjelentetett periodikába dr. Dudich Endre egyetemi tanár, a Társulat akkori elnöke „Beköszöntő”-jében azt írta, hogy az új kiadvánnyal elsősorban a fiatal kutatóknak kívánnak publikálási lehetőséget biztosítani.

Tekintsünk vissza a periodika létrejöttére és röviden nézzük meg történetét a Karszt és Barlang 1985. évi I-II. félévi számában, a fennállása 25. évfordulója tiszteletére megjelent írás segítségével.

*„1958. december 12-én alakult meg a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat a Nehézipari Minisztérium felügyelete alatt. Nyomban felmerült annak szükségessége, hogy a Társulatnak legyen önálló tudományos kiadványa. Ekkor indult meg a **Karszt- és Barlangkutatás** c. évkönyvsorozat, melynek első száma 1959-es jelzéssel 1960-ban jelent meg. Ez a kiadvány a magyar karszt- és barlangkutatás legkiemelkedőbb tudományos eredményeit volt hivatva közölni, jobbra idegen nyelven. A Társulatnak a tagsággal való kapcsolatát a **Karszt- és Barlangkutatási Tájékoztató** szolgálta, mely kisebb jelentőségű hazai dolgozatokat is megjelentetett.*

*Az ötvenes évek vége felé gyors fejlődésbe lendült a hazai barlangkutatás, és igényelte egy színvonalas speleológiai folyóirat létrehozását. Így született meg az elhatározás 1960-ban egy úgynevezett „közép-lap” megindítására, mely átmenetet képez az idegen nyelvű évkönyv és az egyszerű, házilagos sokszorosítású Tájékoztató között. A középlap első két száma **Karszt és Barlangkutató** néven 1961-ben jelent meg 800-800 példányban, s darabonként 6 forintért lehetett megvásárolni.*

Bibliográfiai szempontból gondot okozott, hogy a Társulat két kiadványának, a Karszt- és Barlangkutatás évkönyvnek és a középlapnak a címe (különösen rövidített alakban) nagyon hasonló, ezért olyan határozatot született, hogy a lap 1962-től Karszt és Barlang címen jelenjen meg. A Társulat szerette volna elérni, hogy a Karszt és Barlangot folyóiratszerűen, gyakrabban lehessen kiadni, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatala azonban a kérést elutasította, és a kiadvány megjelentetését esetenkénti engedélyhez kötötte. Emiatt a kiadványra nem kerülhetett fel a folyóiratoknál szokásos

évfolyam és füzetszám jelzés, hanem csak a megjelenés dátuma (például „1962. I. félév”).

A Karszt és Barlang kiadásának kezdetben pénzügyi nehézségei is voltak. Beadványunkra a Pénzügyminisztérium évente rendszeresen 60 000 forintot juttatott lapkiadás céljára a MTESZ keretében működő Magyar Karszt- és Barlangkutató Bizottságnak. Innen adódik, hogy 1968-ig a lap címlapján kiadóként nem a Társulat, hanem a Bizottság szerepel. Amikor az MKBT a Nehézipari Minisztérium felügyelete alól átkerült a MTESZ-hez, a Bizottság megszűnt és a lapkiadási feladatot is az MKBT vette át. Jelenleg évi két szám kiadására van állandó engedélyünk, de takarékoságból gyakran összevont lapot jelentetünk meg. Az utóbbi években a példányszám 1300 darab, egy füzet önköltsége 100 forint körül mozgott.

A Karszt és Barlang nemcsak a mának szól, hanem a magyar karszt- és barlangkutatás történetének jövőbeni kútforrása is kíván lenni. Jól bevált gyakorlat, hogy a címlapon feltüntetett évszám mögött annak az esztendőnek valamennyi – karszt- és barlangkutatási szempontból – jelentős eseményét megtalálja az olvasó. Ha például valaki arra kíváncsi, hogy mi történt az 1975. évi közgyűlésen vagy vándorgyűlésen, annak csak az 1975-ös füzeteket kell felnyitnia. Ez a rendszer viszont a lap látszólag késedelmes megjelenését vonja maga után, hiszen a kiadvány a címlapon feltüntetett évet követő esztendő végén jelenhet csak meg a hosszú nyomdai átfutás miatt.”

A visszaemlékezést dr. Balázs Dénes írta, aki az első szám megjelenésétől haláláig, 1994-ig volt főszerkesztője a lapnak, mely fennállása alatt gyakran került nehéz anyagi helyzetbe. Mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy 1998-tól kétévenként jelenik meg egy összevont szám (1995, 1996-ban nem jelent meg és 2002-től sem jelenik meg).

A Karszt és Barlang repertórium

1961

1. DÉNES György: Az Imolai-barlang feltárása. 1961. I. 31-34. p. 2 kép. 1 ábra.
2. BALÁZS Dénes: Magyar barlangok idegenforgalma az elmúlt 10 évben. 1961. I. 46-48. p. 1 kép.
3. CSÁJLIK István: Barlangkutató csoportjaink életéből... 1961. I. 52-53. p. 1 kép. Vass Imre-barlang, Kossuth-barlang, Szabadság-

barlang, Teresztenyei-barlang, Telekes-völgy, Baradla-Domica-barlang, Szögliget (Csörgőkút).

4. BALÁZS Dénes: A Szabadság-barlang. 1961. II. 61-75. p. 12 kép. 3 ábra
A barlang Égerszög határában található. A szerző irányításával 1954-ben fedezték fel.
5. DÉNES György: A Meteor-barlang feltárása. 1961. II. 83-85. p. 2 kép.
A barlang Bódvaszilas határában található, az Alsó-hegyen.
6. CSICSSELY András – HOLLY István: Adatok az Észak-borsodi Karszt morfológiájához. 1961. II. 86. p. 2 ábra.
7. BUCZKÓ Emmi: Magyarország legmélyebb barlangjai. 1961. II. 93. p.
8. CZÁJLIK István – DÉNES György, dr.: Barlangkutató csoportjaink életéből... 1961. II. 98-99. p. 1 kép.
Vass Imre-barlang, Szinpetri, Teresztenye, Tornanádaska, Baradla-barlang, Alsó-hegy.
9. BUCZKÓ Emmi: A legjelentősebb magyar barlangok látogatásával kapcsolatos tudnivalók. 1961. II. 102-103. p.
Baradla-barlang, Béke-barlang, Szabadság-barlang, Vass Imre-barlang, Kossuth-barlang.
10. CZÁJLIK István: Életmentés a bódvaszilasi Meteor-barlangban. 1961. II. 104. p.

1962

11. SÁRVÁRY István: Vass Imre, az első magyar tudományos barlangkutató. 1962. I. 1-4. p. 4 kép.
12. BENDEFY László: Sartory József bányamérnök 1794. évbéli térképe az aggteleki Baradla-barlangról. 1962. II. 5-9. p. 1 kép.
13. BALÁZS Dénes: Magyar barlangok idegenforgalma az 1960-61. években. 1962. I. 37. p.

14. SZABÓ Pál Zoltán, dr.: Anton Droppa: Domic-Baradla, az ősember barlangja. 1962. II. 73-74. p. 1 kép. (Könyvismertetés)
15. CZÁJLIK István – DÉNES György, dr.: Barlangkutató csoportjaink 1962. évi munkájáról. 1962. II. 81-83. p. 1 kép.
Meteor-b., Imolai víznyelő b., Aggteleki-karsztvidék, Béke-b., Szár-hegyi-zsomboly, Telekes-völgy, Perkupa, Baradla-b., Kossuth-b., Teresztenyei-barlangrendszer, Alsó-hegy
16. Magyarország legmélyebb barlangjai (1962. dec. 31-i állapot). 1962. II. 83. p.
17. BALÁZS Dénes: Magyar barlangok idegenforgalma az 1961-62. években. 1962. II. 83. p.

1963

18. SCHÖNVINSZKY László: Szigligeti Ede és „Az aggteleki-barlang”. 1963. I. 1-6. p. 2 kép.
19. M. G.: Fénypompá a Baradlában. 1963. I. 9. p. 1 kép.
20. Legnagyobb barlangjaink. 1963. I. 44. p.
A területről öt barlang van a közölt kilenc között.
21. BENDEFY László, dr.: Régi leírások az aggteleki Baradla-barlangról. 1963. II. 49-54. p. 3 kép.
22. SZENTES György: A bódvaszilasi Meteor-barlang környékének kőzet-földtani viszonyai. 1963. II. 61-65. p. 1 ábra. 1 térkép.
23. KÓSA Attila: A szögligeti Rejtekek-zsomboly. 1963. II. 66-70. p. 6 kép. 1 ábra.

1964

24. DARVAS István, dr.: Adalékok az aggteleki (Baradla) barlang bejárása és feltérképezése történetéhez, irodalmához és bibliográfiájához. 1964. I. 1-11. p. 3 kép.

25. HAZSLINSZKY Tamás: Az aggteleki-cseppkőbarlang bélyegen. 1964. I. 11. p. 1 kép.
26. SZENTES György: A Bódvaszilas környéki karszterület genetikai kérdései. 1964. I. 21-24. p. 2 kép.
27. DÉNES György, dr.: Hazai karszt- és barlangkutatói események. 1964. I. 33-35. p. 3 kép.
Esztramos-hegy, Észak-Borsodi-karszt, Meteor-b., Teresztenyei-barlangrendszer, jósvafői kutatóállomás, Vass Imre-b., Kopolya-b. (Szinpetri), Alsó-hegy.
28. CSOMOR Mihály – ZALAVÁRI Lajos: Barlangklíma mérések a Baradlában és a Béke-barlangban. 1964. II. 45-51. p. 1 kép. 4 ábra. 2 térkép.
29. BENDEFY László, dr.: Aggteleki utazás 1892-ben. 1964. II. 59-61. p. 2 kép.
30. Magyar barlangok idegenforgalma 1962-63-ban. 1964. II. 78. p. 2 kép.

1965

31. DÉNES György, dr.: Az Alsó-hegy Torna-völgyi forrásai. 1965. I. 11-14. p. 2 kép. 1 térkép.
32. Barlangos sajtófigyelő 1965. 1965. I. 40. p.
Aggteleki cseppkőbarlang.
33. KÓSA Attila: Adalékok az Alsóhegy zsombolyainak megismeréséhez. 1965. II. 63-65. p. 3 ábra.
34. HAZSLINSZKY Tamás: Az Észak-borsodi Alsóhegy karsztjának néhány hidrográfiai kérdése. 1965. II. 66. p. 1 térkép.
35. SZENTES György: Földtani, tektonikai és genetikai vizsgálatok a Baradla- és a Béke-barlangban. 1965. II. 71-78. p. 2 kép. 9 ábra.
36. Barlangos sajtófigyelő 1965. 1965. II. 91. p.
Baradla-barlang.

1966

37. SCHÖNVINSZKY László: Farkas János, Sartory József és az Aggteleki-barlang. 1966. I. 1-8. p. 2 kép.
38. KRICHKNOPF Márton, dr.: Léguti betegségek klimatikus kezelése a Béke-barlangban. 1966. I. 9-10. p.
39. Tragédia a Baradlában. 1966. I. 42. p.
1965 végén a Pannonhalmi Gimnázium barlangkutató csoportjának három tagja veszítette életét a barlangban.
40. Barlangos sajtófigyelő 1966. 1966. I. 43. p.
Baradla-barlang, Jósvafő (Lófej forrás).
41. Innen-onnan. 1966. I. 45. p.
*1. Modern barlangszálloda Aggteleken.
2. Új karsztkutató állomás az Aggteleki-karszton.
3. Szanatórium Jósvafőn.*
42. KÓSA Attila: Az Alsó-hegy legmélyebb zsombolyai. 1966. II. 68. p.
1 kép.
43. A litoklázis-fluktuáció első megfigyelése a Vass Imre-barlangban. 1966. II. 82-83. p.
44. Barlangos sajtófigyelő 1966. 1966. II. 83-84. p.
Jósvafő, Baradla-barlang.

1967

45. GÁDOROS Miklós: A jósvafői Nagytohonya-forrás vizsgálata. 1967. I-II. 17-20. p. 1 kép. 6 ábra.
46. RÉVÉSZ Lajos: A Baradla meseországának feltárása. 1967. I-II. 31-32. p. 1 térkép.
47. HAZSLINSZKY Tamás: Adatok az Alsó-hegyi források ismertetéséhez. 1967. I-II. 33-35. p.

48. MAUCHA L.: Kimutatták a Lófej- és a Nagytohonya-forrás összefüggését. 1967. I-II. 35. p.
49. KÓSA Attila: Az Alsó-hegyi zsombolyok tektonikájának statisztikai vizsgálata. 1967. I-II. 37-39. p. 1 kép. 3 ábra.
50. B. D.: 50 évvel ezelőtt. 1967. I-II. 44. p.
Aggtelek, Jósvafő.
51. Aggteleki tervek. 1967. I-II. 47. p.
Rövid hír arról, hogy a Budapesti Műszaki Egyetem három diákja elkészítette az aggteleki barlangvasút tervét diplomamunkaként.
52. Jósvafő, Aggtelek... 1967. I-II. hátsó, belső borító. 3 kép.

1968 (1969-ben jelent meg)

53. BALÁZS D.: A jósvafői kutatóállomás tíz éve. 1968. I-II. 4. p.
2 kép.
54. KÓSA Attila: Újabb adatok az Alsó-hegy zsombolyainak megismeréséhez. 1968. I-II. 17-20. p. 5 kép. 2 ábra.
55. DÉNES György, dr.: Magyarország legmélyebb barlangjai. 1968. I-II. 26. p.
56. -s -y: Erdőtűzet és égő gabonatóblát oltottak a barlangkutatók. 1968. I-II. 34. p.
Jósvafő, Szögliget.
57. MAUCHA László: Dr. Papp Ferenc (1901-1969) 1968. I-II. 45-47. p. 1 kép.
Dr. Papp Ferenc professzor a jósvafői kutatóállomás létrehozója.
58. MAUCHA L.: A VITUKI vette át a jósvafői karsztkutató állomást. 1968. I-II. 47. p.
59. Az alkotó és alkotása. 1968. I-II. hátsó, belső borító. 3 kép.
Dr. Papp Ferenc és a jósvafői karsztkutató állomás.

1969

60. DÉNES György, dr.: Az Aggteleki-barlang megjelenése a földrajzi szakirodalmunkban. 1969. I. 5-8. p. 2 kép.
61. HARANGHY L., dr. - FÖLDES V., dr. - SÓTONYI G., dr.: Három halálessettel járó barlangtúra. 1969. I. 33-36. p.
Az 1965 december végi Baradla-barlangi balesetről szól az írás.
62. KOREK József, dr.: Újkőkori telepek és sírok Aggteleken. 1969. I. 39-40. p.
63. DÉNES György, dr.: Az Aggteleki-karszt nevének kérdéséhez 1969. II. 51-52. p. 1 kép.
64. BAJOMI Dániel: A Meteor-barlang faunisztikai vizsgálata. 1969. II. 61-64. p. 2 kép. 1 térkép.
65. SZENTHE István: Új sikerek a zombolykutatókban. 1969. II. 77-78. p. 1 kép.
Az Alsó-hegyen kutattak.
66. CSEKŐ Árpád: Külföldi barlangkutatók hazánkban. 1969. II. 78. p.
Baradla-barlang, Jósvafő.

1970

67. SZENTHE István: Sikeres feltáró eredmények a Vecsembükkizombolyban. 1970. I. 14-16. p. 1 kép. 1 ábra.
68. WALKOVSKY Attila: Mikroklímamérések a Vecsembükkizombolyban. 1970. I. 17-18. p. 4 ábra.
69. DÉNES György, dr.: Az első irodalmi adat a tornai Alsó-hegy zombolyairól. 1970. I. 19-20. p.
70. JASKÓ Sándor: Dr. Schréter Zoltán emlékezete. Schréter Zoltán karszthidrológiai irodalmi munkássága. 1970. I. 54-55. p.
71. RÁNKY Ernő: Lakatos László 1939-1970. 1970. I. 55. p. 1 kép
A bódvaszilasi Meteor-barlangban szenvedett halálos balesetet.

72. KUNKOVÁCS László: Foto-riport a Vecsembükki-zsomboly expedícióról. 1970. I. hátsó, belső borító. 5 kép.
73. KOVÁCS Györgyné: Az aggteleki Baradla-barlang genetikájának néhány problémája. 1970. II. 57-62. p. 4 ábra.
74. SZENTHE István: Újabb eredmények a Baradla kutatásában. 1970. II. 63-64. p. 1 ábra.
75. DÉNES György, dr.: Az aggteleki Baradla-barlang Raisz-ága. 1970. II. 65-70. p. 3 kép. 3 térkép.
76. RUTTERSCHMID László: Adalékok a Baradla-barlang megismerésének történetéhez. 1970. II. 71-74. p. 4 kép.
77. KESSLER Hubert, dr.: Megjegyzések Vass Imre könyvének német nyelvű kiadásához. 1970. II. 75-76. p. 1 kép.
78. DÉNES György, dr.: Magyarország leghosszabb és legmélyebb barlangjai 1970 végén. 1970. II. 103. p.

1971

79. SÁRVÁRY István, dr.: Víznyomjelzés az Alsó-hegy zsombolyaiban. 1971. I. 25- 32. p. 3 kép. 5 ábra.
80. KORDOS László: Barlangi kirándulások a XIX. század első felében. 1971. I. 33- 35. p.
Az aggteleki Baradla-barlang is szerepel az írásban.
81. LOKSA Imre, dr.: Megemlékezés dr. Dudich Endréről. 1971. I. 45-46. p.
Kutatta a Baradla-barlang élővilágát is.
82. JÁNOSSY Dénes, dr.: Újabb ásatások a tornaszentandrási Esztramos-hegyen. 1971. II. 41-42. p.
83. SZENTHE István: Vízföldtani vizsgálatok a Vecsembükki-zsombolyban. 1971. II. 57-60. p. 1 térkép. 4 ábra.

84. LORBERER Árpád: Stanislaw Staszic a Baradla-barlangról. 1971. II. 71-74. p. 3 kép.

85. KORDOS László: Ősmaradványok a Vass Imre-barlang tárójából. 1971. II. 92. p.

1972

86. HORVÁTH Győző: A Baradla Alsó-barlang eddigi feltárása. 1972. I-II. 51-53. p. 2 kép. 1 ábra.

87. BALÁZS Dénes: A magyar barlangok idegenforgalma az 1970-72. években. 1972. I-II. 54. p.

1973

88. KORDOS László: Adatok az Esztramos barlangjainak ismeretéhez. 1973. I-II. 7- 12. p. 6 kép. 7 ábra.

89. BORZSÁK Péter: Új bejárat a Vass Imre-barlangba. 1973. I-II. 49. p. 1 kép. 1 ábra.

90. BALÁZS Dénes: Magyar barlangok idegenforgalma az 1972-73. években. 1973. I-II. 51. p.

91. LÁNG Sándor: Dr. Dénes György MTESZ-díjat kapott. 1973. I-II. 55. p.

1974

92. HAZSLINSZKY Tamás: Az Alsó-hegy vázlatos vízháztartási mérlege. 1974. I. 11-16. p. 2 ábra.

93. DÉNES György, dr.: Az Esztramos-hegy nevének kérdéséhez: Dr. Kalász Elek emlékének ajánlom. 1974. I. 17-20. p.

94. KORDOS László: Az Esztramos barlang genetikai, hegység szerkezeti és üledékföldtani vizsgálata. 1974. I. 21-26. p. 3 kép. 1 ábra.

95. PLÓZER István: A magyarországi bűvár-barlangkutatás története és bibliográfiája (1908-1973). 1974. II. 55-64. p. 3 kép.

Baradla-Alsó-barlang, Béke-barlang, Kossuth-barlang, Rákóczi-barlang.

96. MOZSÁRY Péter: A Kossuth-barlang szifonja. 1974. II. 69-72. p. 2 kép. 1 ábra.
97. NÁSFAY Béla: Az esztramosi Rákóczi-barlangok víz alatti részeinek kutatása. 1974. II. 83-84. p. 1 kép.
98. N. N.: Megnyílt a Baradla-múzeum. 1974. II. 92-93. p. 1 kép.
99. B[alázs] D[énes]: Égerszögi jubileum. 1974. II. 93-97. p. 5 kép. 2 ábra.

1975

100. KORDOS László: A jósvafői Tücsök-lyuk gerinces maradványai. 1975. I-II. 13-14. p. 2 ábra.
101. DÉNES György, dr.: Földünk legnagyobb barlangjai. 1975. I-II. 36. p. 1 kép.
A Baradla-Domica-barlang ekkor a 20. helyen volt.
102. BALÁZS Dénes: Magyar barlangok idegenforgalma az 1973-74. években. 1975. I-II. 40. p. 1 kép.
103. HAZSLINSZKY Tamás: „Baradla 150” Nemzetközi Konferencia. 1975. I-II. 41-42. p.
104. N. N.: Medicina Könyvkiadó: Aggteleki karsztvidék. 1975. I-II. 47. p. (Könyvismertetés)

1976

105. EGRI László: Születőben a Baradla vetélytársa? 1976. I-II. 55. p.
106. BALÁZS Dénes: A magyar barlangok idegenforgalma az 1974-75. években. 1976. I-II. 59. p.

1977

107. JAKUCS László, dr.: A magyarországi karsztok fejlődéstörténeti típusai. 1977. I-II. 1-16. p. 15 kép. 3 térkép. 4 ábra.

108. BÖCKER Tivadar, dr.: A hazai karsztvíz-kutatás gazdasági jelentősége. 1977. I-II. 17-22. p. 4 térkép.
109. BAJOMI Dániel: Áttekintés a magyarországi barlangok faunájáról. 1977. I-II. 23-28. p. 5 kép. 1 térkép.
110. HAJDU Lajos, dr.: A magyar barlangok flórája. 1977. I-II. 29-31. p. 1 ábra.
111. JÁNOSSY Dénes, dr.: A hazai barlangok gerinces őslénytani kutatása. 1977. I-II. 39-42. p. 1 kép. 1 térkép.
112. BERTALAN Károly, dr.: A magyar barlangkutatás története évszámokban. 1977. I-II. p. 43-46. p.
113. KORDOS László, dr.: Magyarország leghosszabb és legmélyebb barlangjai 1975. december 31. és 1977. december 31. között. 1977. I-II. 47-54. p. 1 kép.
114. KORDOS László, dr.: Védett természeti értékeink. 1977. I-II. 58. p. (Könyvismertetés)
115. BALÁZS Dénes, dr.: A magyar barlangok idegenforgalma az 1975-76. években. 1977. I-II. 69. p. 1 ábra.
116. SZ. K.: A Béke-barlang jubileuma. 1977. I-II. 75. p.
Rövid hír a feltárás 25. évfordulójáról.
117. BOGSCH László: Elhunyt dr. Kessler Hubertné Szekula Mária. 1977. I-II. 78. p. 1 kép.

1978

118. BÖCKER Tivadar: A magyar karszt- és barlangkutatás húszéves eredményei. 1978. I-II. 4-6. p.
Meteor-barlang, Alsó-hegy, Vecsem-bükki-zsomboly.
119. RÁCZ József: „Denevértemetők” a Baradlában. 1978. I-II. 19-22. p. 4 kép.

120. BALÁZS Dénes: A magyar barlangok idegenforgalma az 1976-77. években. 1978. I-II. 34. p.1 ábra.

1979

121. FÜKÖH Levente: Holocén barlangi üledékek puhatestűinek vizsgálata. 1979. I-II. 5-10. p. 6 kép. 2 ábra.
122. KOLLÁR K. Attila: Az esztramosi Rákóczi-barlangok víz alatti részeinek kutatása. 1979. I-II. 17-20. p. 3 kép. 2 ábra.
123. DÉNES György: Papp Ferenc utolsó üzenete. 1979. I-II. 44-45. p. 2 kép.

1980

124. SZÉKELY Kinga: A barlangok védelme Magyarországon. 1980. I. 1-5. p. 4 kép.
125. SZÉKELY Kinga: Védett karsztos természeti értékeink. 1980. I. 6-12. p. 6 térkép.
126. A világ leglátogatottabb barlangjai. 1980. I. 39. p.
A Baradla-barlang is szerepel az összeállításban.
127. BALÁZS Dénes, dr.: A magyar barlangok idegenforgalma 1978-1979-ben. 1980. I. 41. p.
128. KESSLER Hubert, dr.: Az Aggteleki-barlang eddigi kezelői. 1980. I. 41-42. p.
129. SZ. K.: Névváltoztatások a Baradlában. 1980. I. 42. p.
130. Aggteleki barlangverseny. 1980. I. hátsó, belső borító. 4 kép.
131. HEGEDŰS Gy. - HORVÁTH Gy. - VID Ö.: Feltárás újabb módszerrel a Baradla-Alsó-barlangban. 1980. II. 113. p. 1 kép.
132. BALÁZS Dénes, dr.: A magyar barlangok idegenforgalma 1980-ban. 1980. II. 114. p.

1981

133. SALAMON Gábor: Nyest előfordulása a Baradlában. 1981. I-II. 13-14. p.
134. BALÁZS Dénes: A magyar barlangok idegenforgalma 1981-ben. 1981. I-II. 62. p.

1982

135. KADIC Ottokár: Előterjesztés a Baradla-barlang állapotáról. 1982. I. 22. p. 1 kép.
136. ESZTERHÁS István: Vass Imre sírja Sárospatakon. 1982. I. 55-56. p. 1 kép. 1 ábra.
137. SZILÁGYI Ferenc: A Baradla rövid-alsó-barlangjának feltárása. 1982. II. 65-70. p. 5 kép. 1 ábra.
138. BALÁZS Dénes: A csudálatos Baraglya nevű barlang (Losonczi István könyve 1773-ból). 1982. II. 97-100. p. 3 kép.
139. MAUCHA László: Huszonöt éves a Jósvafői Karsztkutató Állomás. 1982. II. 118-119. p. 1 kép.
140. HEGEDŰS Gyula - HORVÁTH Győző: Folytatódott a Baradla-Alsó-barlang feltárása. 1982. II. 120. p.
141. BALÁZS Dénes: A magyar barlangok idegenforgalma 1982-ben. 1982. I. 122. p.

1983

142. VIDICS Zoltánné: Új feltárás a Danca-barlangban. 1983. I-II. 19-24. p. 4 kép. 3 ábra.
Égerszög (Tóth-völgy).
143. A magyar barlangok idegenforgalma 1983-ban. 1983. I-II. 66. p.
144. H[azslinszky] T[amás]: Dr. Balázs Dénes MTESZ-díjat kapott. 1983. I-II. 68. p.

1984

145. GYURICZA György, dr.: Újabb feltárás a Baradlában. 1984. I. 48-49. p. 2 kép.
146. PÁLYI Gyula, dr.: Megemlékezés dr. Maucha Rezső hidrobiológusról születésének 100. évfordulója alkalmából. 1984. I. 55. p. 1 kép.
147. SZUNYOGH Gábor: Kordos László: Magyarország barlangjai. 1984. I. 56. p. 1 kép. (Könyvismertetés)
148. KUBASSEK János: Dénes György: A Bódvaszilasi-medence 700 éves története. 1984. I. 57. p. (Könyvismertetés)
149. BALÁZS Dénes: A magyar barlangok idegenforgalma 1984-ben. 1984. II. 123. p.

1985

150. SÁSDI László: Karsztvíz- és barlangrendszerek Szőlősardó környékén. 1985. I-II. 13-16. P. 2 térkép.
151. HADOBÁS Sándor: Újabb XVIII. századi irodalmi adat a Baradla-barlangról. 1985. I-II. 50. p.
152. SZ. K.: Az Aggteleki Nemzeti Park. 1985. I-II. 58. p. *Rövid hír az Aggteleki Tájvédelmi Körzet nemzeti parkká nyilvánításáról.*
153. SZÉKELY Kinga: Mikor született Vass Imre? 1985. I-II. 59-60. p. 1 kép.
154. BALÁZS Dénes: A magyar barlangok idegenforgalma 1985-ben. 1985. I-II. 61. p.
155. TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin: Barlangkutató csoportjaink életéből. 1985. I-II. 66-67. p. *Aggteleki-karszt, Teresztenyei-barlang, Szabadság-barlang, Rákóczi-barlang, Vass Imre-barlang.*

156. SZUNYOGH Gábor, dr.: Kessler Hubert - Mozsáry Gábor: Barlangok útjain, vizein. 1985. I-II. 72. p. (Könyvismertetés)
157. HORVÁTH Gergely: Juhász Árpád: Évmilliók emlékei. 1985. I-II. 72-73. p. 1 kép. (Könyvismertetés)
158. B. D.: Balázs Lajosné Szatló Erzsébet (1922-1985). 1985. I-II. 78. p. *Égerszögön a Bányász üdülő szakácsa, fiatal korában barlangkutató volt.*

1986

159. SÁSDI László - SZILÁGYI Ferenc: Víznyomjelzéses vizsgálatok az Aggteleki-karszton. 1986. I. 33-38. p. 6 ábra.
160. BALÁZS Dénes, dr.: A magyar barlangok idegenforgalma 1986-ban. 1986. II. 147. p.
161. SZÉKELY K.: Papp Ferenc szobrának avatása. 1986. II. 148. p.
162. TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin: Barlangkutató csoportjaink életéből. 1986. II. 150-151. p.
Rákóczi-barlang, Danca-barlang, Szabadság-barlang.
163. SZÉKELY Kinga: 150 éve történt. 1986. II. 152-153. p.
1836. február 29-én született Nyáry Jenő báró „Az Aggteleki-barlang mint őskori temető” c. könyv szerzője.
164. SZÉKELY Kinga: 100 éve történt. 1986. II. 153-155. p.
A Baradla-barlang új térképe (1886. július 29.)
165. SZÉKELY Kinga: 50 éve történt. 1986. II. 155-156. p.
Megnyitották a Baradla-barlang felújított és villannyal ellátott szakaszát. (1936. május 21.)
166. SZÉKELY Kinga: 25 éve történt. 1986. II. 156. p.
A Meteor-barlang felfedezése.
167. KUBASSEK János, dr.: Dr. Jakucs László. 1986. II. 157. p. 1 kép.
Dr. Jakucs László 60 éves.

168. SZÉKELY Kinga: Dr. Jánossy Dénes. 1986. II. 157-158. p. 1 kép.
Dr. Jánossy Dénes 60 éves.

1987

169. SÁSDI László: Gipszkarszt jelenségek Alsótelekesen. 1987. I-II. 17-22. p. 3 ábra.

170. HADOBÁS Sándor: Jónás József 19. század eleji leírása a Baradla-barlangról. 1987. I-II. 23-26. p. 1 kép.

171. SZILÁGYI Ferenc - TIHANYI Péter: A Meteor-barlang felmérése. 1987. I-II. 46-48. p. 3 térkép.

172. BALÁZS Dénes: A magyar barlangok idegenforgalma 1987-ben. 1987. I-II. 49. p.

173. HAZSLINSZKY Tamás: Barlanglátogatási statisztika 1951-1987. 1987. I-II. 50. p.

174. TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin: Magyarország leghosszabb és legmélyebb barlangjai az 1987. december 31-i állapot szerint. 1987. I-II. 51-56. p.

175. TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin: Barlangkutató csoportjaink életéből. 1987. I-II. 70-71. p.
Szalonna-Martonyi-karszt, Vass Imre-barlang.

176. SZÉKELY Kinga: 75 éve történt. 1987. I-II. 73-74. p.
1912. április 21-én Munkácson elhunyt Siegmeth Károly.

177. KUBASSEK János, dr.: Köszöntjük a 80 éves dr. Kessler Hubertet! 1987. I-II. 76. p. 1 kép.

178. SZABLYÁR Péter: Vass Imre: Az Aggteleki-barlang leírása; Kosuth Lajos: Tanulmányok báró Nyáry Jenő az Aggteleki-barlang mint őskori temető című munkája felett; Siegmeth Károly: Az Aggteleki barlang. 1987. I-II. 79. p.
A rudabányai Érc- és Ásványbányászati Múzeum reprint kiadványait mutatja be.

179. SZABLYÁR Péter: Vass Imre: Az Aggteleki barlangnak talp és hosszába való átvágása, rajzolatja. 1987. I-II. 80. p.
A térkép reprint kiadásáról szól az írás.

1988

180. HADOBÁS Sándor: Schmidl Adolf (1802-1863). 1988. I. 37-42. p.
5 kép.
181. VID Ödön: A Baradla-barlang hossza. 1988. I. 61. p.
182. SZABLYÁR Péter: Társulati központi kutatótábor: Aggteleki-karszt, 1988. július 1-16. 1988. I. 64-67. p. 3 térkép.
183. SZUNYOGH Gábor, dr.: Szemelvények az 1987. évi kutatási jelentésekben dokumentált tudományos munkákból. 1988. I. 68-70. p.
2 ábra.
Jósvafő, Vass Imre-barlang.
184. HADOBÁS Sándor: Almási Balogh Pál: Emlékezés az első részletes magyar nyelvű Baradla-leírás szerzőjére. 1988. II. 107-110. p. 2 kép.
185. HAZSLINSZKY Tamás: Az első hazai barlangvédelmi előírás. 1988. II. 118-119. p.
186. HAZSLINSZKY T.: A magyar barlangok idegenforgalma 1988-ban. 1988. II. 119. p.
187. SZ. K.: Új fokozottan védett barlangok. 1988. II. 119. p.
188. SZÉKELY Kinga: 125 éve történt. 1988. II. 123-124. p.
1863. március 20-án Sárospatakon elhunyt Vass Imre.
189. SZÉKELY Kinga: 50 éve történt. 1988. II. 125. p.
1938. augusztus 26-án felavatták az aggteleki Barlang-szállót.
190. BALÁZS Dénes, dr.: Életrajzi adatokat közlő írások a magyar barlangkutatás időszakos kiadványaiban (1913-1989). 1988. II. 126-129. p.

1989

191. Beszámoló a kongresszus kirándulásairól. 1989. I-II. 16-20. p. 4 kép.
A X. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszust Magyarországon tartották. Az Aggteleki Nemzeti Park területén tett kirándulásról a nemzeti park igazgatója, Salamon Gábor írt..
192. LÉNÁRT László, dr.: Bélyegsor a magyar barlangokról. 1989. I-II. 24. p. 4 kép.
193. TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin - JUHÁSZ Márton - Kraus Sándor: Magyarország barlangjai. 1989. I-II. 51-60. p. 1 kép. 4 térkép. 3 ábra.
194. MAUCHA László: A karsztvizek jelentősége és kutatása hazánkban. 1989. I-II. 67-76. p. 1 térkép. 8 ábra.
195. RINGER Árpád, dr.: A barlangi lelőhelyek és kronosztratigráfiájuk szerepe a magyar őskőkorkutatásban. 1989. I-II. 77-82. p. 1 kép. 1 térkép. 1 ábra.
196. HÍR János, dr. - JÁNOSSY Dénes, dr.: A magyarországi barlangok őslénytani kutatásának eredményei 1977 és 1988 között. 1989. I-II. 83-84. p. 1 térkép.
197. TOPÁL György, dr.: A barlangi denevérek magyarországi kutatásának áttekintése. 1989. I-II. 85-86. p.
198. RAJCZY Miklós, dr.: A magyar barlangok növényvilága. 1989. I-II. 87-88. p.
199. HORVÁTH Tibor, dr.: A barlangterápia helyzete Magyarországon. 1989. I-II. 89-91. p.
200. TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin: Barlangkutató csoportjaink életéből. 1989. I-II. 121-122. p.
Baradla-barlang, Szabadság-barlang, Danca-barlang, Aggteleki-karszt, Vass Imre-barlang.

1990

201. SÁSDI László: Az Aggtelek-Rudabányai-hegység karsztjának földtani fejlődéstörténete. 1990. I. 3-8. p. 2 kép. 3 térkép.
202. SZABLYÁR Péter: Barlangtani megfigyelések a jósvafői Kossuth-barlang emeleti járataiban. 1990. I. 9-12. p. 4 ábra.
203. SZÉKELY Kinga: Művészi barlangábrázolások a XIX. századból. 1990. I. 33-38. p. 4 kép.
204. BALÁZS Dénes, dr.: A magyar barlangok idegenforgalma 1989-ben. 1990. I. 75- 76. p. 1 ábra.
205. TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin: Barlangkutató csoportjaink életéből. 1990. I. 80-83. p.
Szabadság-barlang, Aggteleki-karszt, Baradla-tető, Aggtelek-Rudabányai-hegység, Ménes-barlang.
206. TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin: A Barlangtani Intézetben nyilvánított magyarországi barlangok száma földrajzi egységenként. 1990. II. 161. p.
207. A magyar barlangok idegenforgalma 1990-ben. 1990. II. 161. p.
208. JUHÁSZ Márton és TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin: Barlangkutató csoportjaink életéből. 1990. II. 171-173. p.
Alsó-hegy, Hosszú-Alsó-hegy, Baradla-barlang.

1991

209. HAZSLINSZKY Tamás: A Baradla-barlang múlt századi vendégekönyvei. 1991. I-II. 57-64. p. 1 kép. 2 rajz.
210. FLECK Nóra: Idegenforgalmi barlangjaink látogatottsága 1991-ben. 1991. I-II. 84. p.
211. JUHÁSZ Márton és TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin: Barlangkutató csoportjaink életéből. 1991. I-II. 92-95. p. 2 ábra.
Szabadság-barlang, Danca-barlang, Három-lyukú-barlang, Látó-hegyi-barlang, Aggteleki-karszt, Alsó-hegy.

1992

212. ELEKES Balázs - NYERGES Attila - NYERGES Miklós - ROSE György: A Szabó-Pallagi-zsomboly (Baglyok Szakadéka) kutatásának újabb eredményei. 1992. I-II. 3-8. p. 5 kép. 5 ábra.
213. KÓSA Attila, dr.: Nyolcvan év az Alsó-hegyen. 1992. I-II. 9-14. p. 2 kép. 1 térkép. 3 ábra.
214. HAHL József, dr.: A radontranszport dinamikájának vizsgálata a Vass Imre-barlangban és a Cserszegtomaji-kútbarlangban végzett mérések alapján. 1992. I-II. 15-20. p. 1 kép. 5 ábra.
215. HADOBÁS Sándor: A történelmi Magyarország első barlangmonográfiája. 1992. I-II. 37-42. p. 3 kép. 1 ábra.
216. SZÉKELY Kinga: John Paget: Egy magyarrá vált angol nemes barlangleírásai. (1808-1892). 1992. I-II. 53-60. p. 4 kép.
217. SZABLYÁR Péter: Kossuth emléknepok: Aggtelek-Jósvafő, 1992. szeptember 18-19-20. 1992. I-II. 77-78. p. 1 kép.
218. SZÉKELY K.: A Béke-barlang feltárásának 40. Évfordulója. 1992. I-II. 79. p. 1 térkép.
219. A magyar barlangok idegenforgalma 1992-ben. 1992. I-II. 82. p.
220. HAZSLINSZKY Tamás: Rövid hírek. 1992. I-II. 83. p. 1 kép.
Kitiüntetések (Dr. Balázs Dénes, Berczik Pál). Barlangvédelem (Baradla-barlang, Rákóczi-barlang, Földvári-barlang).
221. JUHÁSZ Márton - TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin: Barlangkutató csoportjaink életéből. 1992. I-II. 87-90. p. 2 ábra.
Szabadság-barlang, Danca-barlang, Meteor-barlang, Dusa-barlang.
222. HAZSLINSZKY Tamás: Kósa Attila: Alsó-hegyi zsombolyatlasz. 1992. I-II. 90-91. p. (Könyvismertetés)

1993

223. DÉNES György, dr.: Alsó-hegyi földrajzi nevek Bódvaszilas 1851. évi kataszteri határleírásában: A Barát-zsomboly és az Almási-zsomboly első említése. 1993. I-II. 54-58. p.
224. VIDICS Zoltánné: Új feltárás a Szabadság-barlangban. 1993. I-II. 59-60. p. 1 ábra.
225. JUHÁSZ Márton és TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin: Barlangkutató csoportjaink életéből. 1993. I-II. 63-67. p.
Alsó-hegy, Aggteleki-karszt.

1994

226. STEIN-ERIK Lauritzen - LEÉL-ŐSSY Szabolcs: Előzetes koradatok egyes baradlai cseppkövekről. 1994. I-II. 3-8. p. 2 kép. 5 ábra.
227. KESSLER Hubert, dr.: Amit könyveimben nem írhattam meg (Mert nem mindenkit érdekel, de a mindenkori cenzúra is megakadályozta volna.) 1994. I-II. 9-16. p. 7 kép.
228. SZÉKELY Kinga - HAZSLINSZKY Tamás: Dr. Kessler Hubert 1907-1994. 1994. I-II. 17-20. p. 2 kép.
229. Dr. Kessler Hubert publikációinak jegyzéke. 1994. I-II. 21-28. p.
230. TARDY János, dr.: Búcsú Kessler Huberttől. 1994. I-II. 29. p.
231. RÁDAI Ödön, dr.: Tisztelegés dr. Kessler Hubert emléke előtt. 1994. I-II. 30-32. p. 2 kép.
232. LORBERER Árpád, dr.: Mérföldkő a magyar hidrogeológiai kutatás fejlődésében: Kessler Hubert 1956. évi vitacikke a karsztos hévforrások utánpótlásáról. 1994. I-II. 33-34. p. 1 kép.
233. KOVÁCS István: Dr. Kessler Hubert a magyar sziklamászók egyik példaképe. 1994. I-II. 35-36. p. 1 kép.
234. SPRINCZ Vilma, B.: Emlékezés Balázs Dénesre 1924-1994. 1994. I-II. 37-46. p. 9 kép.

235. Dr. Balázs Dénes irodalmi munkássága. 1994. I-II. 47-58. p.
236. JAKUCS László, dr.: Búcsúbeszéd dr. Balázs Dénes ravatalánál. 1994. I-II. 59-60. p. 1 kép.
237. KUBASSEK János, dr.: Gyászbeszéd dr. Balázs Dénes temetésén: Érd, 1994. Október 25. 1994. I-II. 61-62. p. 1 kép.
238. SOMOGYI Sándor, dr.: Búcsúbeszéd dr. Balázs Dénes sírjánál. 1994. I-II. 63-64. p. 1 kép.
239. FLECK Nóra: Kossuth évforduló Aggteleken. 1994. I-II. 71-72. p. 1 kép.
240. HAZSLINSZKY Tamás: Idegenforgalmi barlangjaink 1994. évi látogatottsága. 1994. I-II. 75. p.
241. SZÉKELY Kinga – HAZSLINSZKY Tamás: Évfordulók 1994. 1994. I-II. 75-76. p.
100 éve történt (1894. ápr. 28., Sartory József elkészítette a Baradla első térképét).
50 éve történt (1944. okt. 9., elhunyt Balogh Rudolf fényképész, aki az 1920-as években képeket készített a Baradláról).
25 éve történt (1969. jan. 10., elhunyt dr. Papp Ferenc; november 5-9., 173 méterig jutottak a Vecsem-Bükki-zsombolyban).
242. FLECK Nóra: 60. Születésnapja alkalmából szeretettel köszöntjük Hazslinszky Tamást... 1994. I-II. 81-82. p. 1 kép.
243. GÁDOROS Miklós: 60. születésnapja alkalmából szeretettel köszöntjük Maucha Lászlót... 1994. I-II. 82. p. 1 kép.
A Vass Imre-barlang egyik felfedezője és legnagyobb részének első bejárója.

1997

244. MAUCHA László: Magyarország karsztforrásainak különleges vízhozam változásai az aggteleki karsztvidéken. 1997. I-II. 31-39. p. 11 ábra.

245. ELEKES Balázs: Kossuth-barlang kutatótábor 1997. július 4-14. 1997. I-II. 66. p.
246. SZABÓ Zoltán: Feltárás a Kossuth-barlang reménytelen szifonjában. 1997. I-II. 67-68. p. 1 kép. 1 ábra.
247. HAZSLINSZKY Tamás: Barlangjaink 1997. évi látogatottsága. 1997. I-II. 71. p.
248. HAZSLINSZKY Tamás: Barlanghangverseny. 1997. I-II. 82. p.
249. JUHÁSZ Márton – NYERGES Attila – TAKÁCSNÉ BOLNER Katalin: Barlangkutató csoportjaink életéből. 1997. I-II. 83-88. p. 1 kép. 2 ábra.
Alsó-hegy, Kossuth-barlang, Vecsem-bükki-zsomboly.
250. HAZSLINSZKY Tamás: Néhány észrevétel ill. helyreigazítás: Mikor íródtak ill. jelentek meg Vass Imre Aggtelek könyvei? Ki járt 1817-ben a Baradlában? 1997. I-II. 88-90. p.
251. TAMÁS Ferenc, dr.: Megjegyzések egy cikkhez. 1997. I-II. 91. p.
Dr. Kessler Hubert egyik írására reagál.
252. DIANOVSKI Tibor: Kominka Zoltán (1973-1997) 1997. I-II. 102. p. 1 kép.
A jósvafői Kossuth-barlangban érte halálos baleset a fiatal búvárt.

1998-1999

253. Tiszteletadás a 75 éves dr. Dénes Györgynek. 1998-1999. I-II. 3-4. p. 2 kép.
254. Dr. Marosi Sándor akadémikus, a Magyar Földrajzi Társaság elnökének köszöntője (Dr. Dénes Györgyöt köszönti) 1998-1999. I-II. 5-6. p. 1 kép.
255. Dr. Vitális György köszöntője a Magyarhoni Földtani Társulat és a Magyar Hidrológiai Társaság részéről. (Dr. Dénes Györgyöt köszönti) 1998-1999. I-II. 6. p. 1 kép.

256. Dr. Fodor István professzor pohárköszöntője a Pécsi Tudományegyetem és az MTA Pécsi Bizottsága részéről (Dr. Dénes Györgyöt köszönti) 1998-1999. I-II. 7-8. p. 2 kép.
257. HAJDÚ Mihály, dr.: Dénes György, a helynévkutató. 1998-1999. I-II. 9-12. p. 3 kép.
258. KUBASSEK János, dr.: Gondolatforgácsok Dénes György 75. születésnapján. Személyes emlékek mozaikkockái, több mint negyedszázad tükrében. 1998-1999. I-II. 13-18. p. 2 kép. 1 rajz.
259. SZABÓ Ferenc, dr.: A szülőföld történetének kutatója. 1998-1999. I-II. 19-22. p. 5 kép.
Dr. Dénes Györgyről szól az írás.
260. TÓTH Álmos: Korunk Orbán Balázsa: Gondolatszilánkok Dénes György szakmai munkásságáról. 1998-1999. I-II. 23-26. p. 2 kép.
261. Dr. Dénes György publikációinak jegyzéke: Az ünnepelt jegyzeteinek fölhasználásával, a teljesség igénye nélkül összeállította: Tóth Álmos. 1998-1999. 27-34. p. 2 rajz.
262. BALÁZS Géza, dr.: A barlangi helynévadás antropológiája. 1998-1999. I-II. 35-38. p.
263. FODOR István, dr.: A barlangklíma-vizsgálatok történeti visszapillantásban. 1998-1999. I-II. 43-46. p.
264. GAÁL Lajos, dr.: Barlangvédelem a harmadik évezred küszöbén. 1998-1999. I-II. 51-52. p.
265. JAKUCS László, dr.: A karsztfolyamatok klímaérzékenysége. 1998-1999. I-II. 53-56. p. 3 ábra.
266. MÓGA János, dr.: A tornai Alsó-hegy felszínalaktani vizsgálatának új eredményei. 1998-1999. I-II. 95-104. p. 1 kép. 3 térkép.
267. SZUNYOGH Gábor, dr.: A Baradla-barlang részletes felmérésének tapasztalatai. 1998-1999. I-II. 109-117. p. 1 kép. 3 ábra.

268. FLECK Nóra: Felavatták dr. Balázs Dénes szobrát. 1998-1999. I-II. 128. p. 1 kép.
269. Dr. Kessler Hubert Jósvafő díszpolgára. 1998-1999. I-II. 128. p. *Rövid hír a posztomusz kitüntetésről.*
270. FLECK Nóra: Dr. Jakucs László Aggtelek díszpolgára. 1998-1999. I-II. 128. p.
271. HAZSLINSZKY Tamás: Idegenforgalmi barlangjaink 1998-99. évi látogatottsága. 1998-1999. I-II. 129. p.
272. HAZSLINSZKY Tamás: Barlanghangversenyek a Baradlában. 1998-1999. I-II. 137-138. p.

2000-2001

273. JAKUCS László: Néhány szó a patakbarlangokról. 2000-2001. 3-16. p. 3 kép.
274. KOLESZÁR Krisztián: A tornai Alsó-hegy és a Dusa karsztformái XIX. századi kéziratos térképeken. 2000-2001. 43-49. p. 6 térkép.
275. D. Gy.: Aggtelek kismonográfia. 2000-2001. 81. p. (Könyvismertetés)
276. HAZSLINSZKY Tamás: Idegenforgalmi barlangjaink 2000-2001. évi látogatottsága. 2000-2001. 91. p.
277. DÉNES György, dr.: Dr. Jakucs László köszöntése 75. Születésnapján. 2000-2001. 107-108. p.
278. DÉNES György, dr.: Dr. Papp Ferenc száz éve született. 2000-2001. 109.110. p. 1 rajz. 1 kép.
279. DÉNES György, dr.: Dr. Jakucs László (1926-2001). 2000-2001. 130-131. p. 1 kép.

VISSZAEMLEKEZÉS

Az edelényi posta működése 1939 és 1946 között

Kovács István nyugalmazott postavezető főfelügyelő 1939 és 1946 között Edelényben volt postamester. 1983-ban postatörténeti pályázatot készített, melyből az Edelénnyel kapcsolatos részt az alábbiakban közöljük.

A Kereskedelem- és Közlekedésügyi miniszter 1939. május 27-én kelt 99684/39. IV. 1. sz. rendelete alapján a kassai postaigazgatóság 1939. október 26-i hatállyal a 18.631/1939. számú értesítésével megbízott az I. osztályba tartozó Edelény, távíróval és távbeszélővel egyesített postahivatal vezetésével postamesteri minőségben.

A felszabadulást megelőzően a magyar királyi posta forgalmi szolgáltatást a városokban állami (kincstári) alkalmazottak látták el, míg a nagyobb és kisebb községekben működő postahivatalokat kinevezett postamesterek vezették, szakvizsgát tett postakiadókkal és kiegészítővel. Forgalmuk alapján I., II., III. és IV. osztályba sorolták a hivatalokat.

Edelényi megbízatásom kezdete a második világháborút megelőző időszakra esik, amikor a Felvidéket, a Délvidéket és Erdély egy részét visszacsatolták az országhoz, és a szakképzett munkaerő egy részét ezen területekre rendelték, hogy a magyar postai kezelést megismertessék az ottani dolgozókkal. Egyetlen férfi szakképzett tiszt munkaeörmöt katonai szolgálatra hívták be. Mindössze egy szakképzett munkaerő maradt a feleségem személyében. Arra kényszerültem, hogy a község lakosai közül három nő munkaeörmőt alkalmazzak, akik segítségünkre lesznek a nagy forgalmú hivatal mindennapi munkájában. Amíg nem rendelkeztek megfelelő gyakorlattal, addig nagy megterhelést jelentett számunkra a hivatal munkájának ellátása (telefonszolgálat, távírószolgálat, pénztár, felvétel, leadás stb.). Az éjszakai távbeszélő szolgálatot hónapokig egyedül láttam el. A nehéz körülmények ellenére panaszmentesen biztosítottuk a járási székhely postai ellátását.

Az I. osztályú postamesteri állással súlyos anyagi terhet is kellett vállalnom, a folyamatos postai szolgálat zavartalan ellátása érdekében. Az 1928-ban kiadott 15.465 számú KPM rendelet tartalmazta a Postamesterek Szolgálati Szabályzatát, melynek értelmében a hivatal működéséhez szükséges berendezési tárgyakat (író- és egyéb asztalok, szekrények, székek, kályhák, a váróhelyiséget elválasztó korlátok stb.) a postamester köteles biztosítani. Elődömtől, Bartha Károly postamestertől 3200 pengőért megvásárol-

tam a hivatal berendezési tárgyait. Ebben az összegben egy csukott karioalkocsi, (zárt csomagszállító lovaskocsi) egy pályaudvari rakodókocsi és egy hatéves ló ára is szerepelt. A fenti összeget csak bankkölcsonból tudtam előteremteni.

A háború után megalakult új kormány ismétlődő panaszaink nyomán 1947. január 1-től megszüntette a postamesteri intézményt, és valamennyi postahivatalt állami kezelésbe vett, így a dolgozók is állami alkalmazottak lettek.

A kedvezőtlen körülmények ellenére örütnünk új állomáshelyünknek, amelyet a Bódva folyó völgye és az azt övező dombos, vadregényes vidék igen meleggé varázsolt. Évi szabadságolásunk 1946-ig szóba sem kerülhetett. A gyengébb forgalmú napokon egymás helyettesítésével vált lehetővé, hogy 3-4 órára mentesíthetjük magunkat a szolgálat alól, amikor a kiségitők már kellő gyakorlatra tettek szert.

Sajnos nyugalmunkat és a község békés légkörét felborították az 1943-1944-ben lezajlott, megrázó, szomorú történelmi és társadalmi események, amelyek ismertetése több oldalt tenne ki, ezért csupán a járási főszolgabíró kirívó eljárását említem meg. Vitéz Bizony Emil igen kíméletlen járási vezető volt, aki összejövetelek alkalmával nem egyszer hangoztatta: „Nem tudjátok, hogy az Edelényi járásban két Isten van? Az Atyaisten és Bizonyisten!” Emberi mivoltából kivetkőzve számtalan embert, asszonyt és gyermeket is, olyan őszinte barátainkat, akiknek felmentésük volt, deportáltatta. Többek között az edelényi amerikai érdekeltségű kőszénbánya igazgatóját és öccsét. A hivatalnál őrzött cégjegyzési kivonat tanúsága szerint Jack von Margaret volt a bánya fő részvényese.

Velem szembeni viselkedése akkor változott meg, amikor 1944 nyarán felhívott telefonon azzal a kéréssel, hogy adjak neki egy zsidó rádiót a begyűjtött és a postán őrzött rádiók közül. Közöltem vele, hogy pirossal kétszer aláírt rendelet szigorúan tiltja, hogy sem a német, sem a magyar katonai parancsnokságnak nem adható ki rádió a legrövidebb időre sem. Erre az volt a goromba válasza: „Vedd tudomásul, akkor elvetetem karhatalommal!” Rájött azonban, hogy eljárása jogrendbe ütköző lenne, így nem adott utasítást a csendőrségnek.

Néhány óra múlva felhívatta távbeszélőn a kassai postaigazgatóság vezetőjét, dr. Margitfalvy főigazgatót. Amint az igazgatóságtól megtudtam, a következő volt a panasz: „Kérlek szépen, Kovács István postamester, akit én kitiűntettem az öt éves barátságommal, kérésemre kerek-perec megtagadta egy zsidó rádió kiadását akkor, amikor az oroszok Debrecen alatt vannak. Elromlott a rádióm, szükségem van rá.” Ugyanis a nyilasok a járás területéhez tartozó harminchat községből összeszedték a rádiókészülékeket. Mintegy kilencven százalékát az adóhivatal pincéjében, tíz százalékát a csomag-

raktárunkban helyezték el. A kíméletlen bánásmód miatt a legtöbb készülék nem volt üzemképes. A főigazgató válasza is negatív volt, a következőket mondta: „Sajnos köt minket is a felsőbb rendelkezés, én sem adhatok engedélyt arra, hogy a postamester kiszolgáltasson rádiókészüléket.” Az igazgatóság vezetője közlésére is az volt a válasza, hogy „Akkor elvetetem karhatalommal.”

Az 1944. október 15-én délben a rádióban elhangzott Horthy-nyilatkozatot követően vitéz Borbély-Maczki Emil főispánt kérte telefonon további felsőbb utasítás céljából. Aznap éjjel három órakor Mária nevű házvezetőnője kérte, hogy kapcsoljam Bizony legbensőbb barátját, Török József adótisztet, aki a Coburg hercegi kastélyban lakott. Közöltem vele, hogy nincs telefonja, nem tudom kapcsolni, mire megkérdeztem, hogy miért kéri ilyen időben? Elmondta, hogy két német tiszt felébresztette a nagyságos urat és elvitte. Két hét elteltével hazaengedték. Ekkor felhívott engem telefonon és közölte, hogy „Vegyem tudomásul, rendőri felügyelet alatt áll, a távbeszélőt nem használhatja, szereltessem le!” Tudomásul vettem, és az összeköttetést megszüntettem.

Három-négy nap múlva az irodám ablakán át láttam (A posta ekkor a jelenlegi ügyvédi munkaközösség épületében volt. – a szerk.), hogy Schneider József finkei földbérlővel hatalmas ládákkal megrakott szekéren, amelyet két ló húzott, elhajtanak. Az osztrák határ közelében orosz fogságba esett. Dicstelen pályafutása a váci fegyházban fejeződött be. Én a családommal együtt Edelényben éltem át a háború borzalmaival.

December 13-án délben, Luca napján szabadult fel községünk a fasiszta megszállás alól. Családom még az óvóhelyen volt, én az első orosz harcost a hivatalom előtt üdvözöltem, aki barátságosan nyújtotta a kezét. Rövid idő múlva a harcosok nagyobb tömegekben érkeztek gyalogosan és különböző gépesített csoportokban. Az egyik gyalogos harcos benyitott az istállóba, kivezette a lovamat az udvarra és végigmustrálta. Én jeleztem, hogy postaló, ne vigye el, mire közölte: „V vojnye nyet pocsti, davaj na Berlin!” Azzal a kerten át elvágatott a cseh határ felé. Nem sajnáltuk az értékes állatot akkor, vígasztalt minket az a tudat, hogy épségben átvészeltük a nehéz időszakot. A hosszú ideig tartó háborús időszak után nyugodtabb nappalok és éjszlek váltották fel addigi gyötrelmes napjainkat.

Másnap, december 14-én délelőtt 10 órára a járási orosz parancsnok összehívatta a járási és helyi vezetőket, közölte, hogy az itteni harcoknak vége, és ki-ki a saját munkaterületén lásson munkához.

Tőlem azt kérte, hogy mielőbb létesítsek távbeszélő összeköttetést a helyi szervekkel és a parancsnoksággal. Pár soros igazolást adott, miszerint más munkára nem vehetnek igénybe. Első teendőnk volt, hogy Edelény, Borsod és Finke községekben a négykerekű kézikocsim segítségével össze-

gyűjtsük a fellelhető műszaki anyagokat (távbeszélő készülék, vezeték, porcelán szigetelők, tartóvasak, stb.). Ebben a munkában, fáradságot nem ismerve vettek részt Kacsvinszki József és Lipták Ferenc kézbesítő szaktársak. Belső hivatali forgalom nem lévén, én mint postaforgalmi dolgozó, magán-szorgalomból elsajátított műszaki ismereteim alapján több összetört távbeszélő készülék alkatrészeiből hét darab üzemképes készüléket állítottam össze. Egy kicsengetésre alkalmas készüléket sikeresen használtunk a németek által a központból az ablakon át különböző irányokba kihúzott vezetékek azonosítására. Néhány nap múlva Miskolcra kerékpáron megérkezett Sallai József távírda munkás, aki már elmúlt ötven éves, mégis rendkívüli ügyességgel közlekedett a háztetőkön és bontogatta szét a robbanások következtében szétszabdalt és összekuszálódott vezetékeket. Megérkezéséig két kézbesítőmmel a Lak község felé vezető távbeszélő vezetékekből (mert erre volt a legkevésbé sériült) lebontottunk mintegy négy km hosszú vezetéket, és a helyi hálózati anyaggal összekötöttük újrafelhasználásra. Ezzel Miskolc irányába a múcsonyi elágazásig, párhuzamosan pedig a kőszénbányáig négy és három kilométer hosszban építettük ki a légvezetéket félbetört és ép oszlopokra mínusz tíz fokos hidegben. Mászóvas hiányában létráról végeztük a munkát. A kézbesítőim a vezeték kihúzásában, a kézikocsi húzásában és egyéb munkákban segítettek. A tartóvasak és porcelán szigetelők pótlását és a vezetékek felerősítését én végeztem. Sallai szaktárs az említett vonalazonosításra alkalmas készülékkel a helyi hálózatról jelezte, hogy mely vonalakkal van összeköttetése a központunknak. Így a hat darab üzemképes készülékkel össze tudtuk kötni központunkat és az alábbi szerveket: 1. járási vezető, 2. orosz parancsnokság, 3. a Coburg-kastélyban elhelyezett szovjet tisztképző, 4. a helyi vezető, 5. a rendőrség, 6. a kőszénbánya. A Nemzeti Bizottság a helyi közigazgatási székhelyen működött, ahol a távbeszélő a rendelkezésükre állt. Az időközben megérkező műszaki brigádok feladata volt a Miskolc, valamint a bányavidék Múcsony, Sajókaza, Szuhakálló, Disznóshorvát (1950-től Izsófalva) és Rudabánya irányába az összeköttetés megteremtése. Az egyik brigád közölte a szomorú hírt, hogy Sallai szaktárs az egyik községben leesett a tetőről. Sajnos olyan sérüléseket szenvedett, hogy hosszas kórházi kezelés után sem tudott később munkába állni.

Felszabadulásunkkal életünk új szakasza kezdődött. A hivatal újbóli megnyitása minden különösebb nehézség nélkül megtörtént. Személyes jelenlétemnek köszönhető, hogy a belső műszaki berendezéseink, a távbeszélő központ és a távíró berendezés épségben megmaradt. A posta és saját értékeimet sikerült megmenteni.

Az arcvonal közeledtével mozgóposta már nem közlekedett, a befolyt pénzbevételeket a Miskolc 1. gyűjtő pénztárába már nem tudtam beszolgáltatni, így nagyobb mennyiségű készpénz gyűlt össze. A készpénz készletet,

továbbá a nagy mennyiségű postai és pénzügyi bélyegkészletet és az értékes nyomtatványokat vasládákban, nagyobb fazekakban és vödörökben a csürben és a disznóólakban elásva sikerült teljes egészében megmentenem.

Amikor a hivatali forgalmi szolgálatunkat megkezdtuk, elsőként a készpénzt, mint áthozott maradványt beállítottam a pénztárszámadásomba. Hasonlóképpen az értékcsikk-készleteket is a megfelelő mérlegekbe. Mindezek már az új demokratikus kormányzatunk vagyonát képezték. Az értékes nyomtatványok (váltók, marhalevelek), pénzügyi bélyegek eladásából befolyt összegek bevételi forrásként jelentkeztek.

A háború mindenkiben mély nyomokat hagyott. A lakosság a kommunista, a szociáldemokrata és a parasztpártba tömörült.

Én 1945. március 8-án léptem be a szociáldemokrata pártba, amelynek szervezője, majd titkára Mezőssi Sámuel volt, aki Szakasits Árpád és Rónai Sándor elvtársakkal együtt ült börtönben a Tanácsköztársaság bukása után.

Kezdeti erőfeszítéseink az említeteken túl a következőkben foglalhatók össze:

Az Ideiglenes Nemzeti Kormány felhívására mindhárom párt vezetőségével együttműködve, 1945 szeptemberében megalakítottuk az Edelényi Árubeszerző, Termelő és Értékesítő Szövetkezetet. Ennek egyik igazgatósági tagja voltam. Miután a nulláról kellett elindítani a szövetkezetet, elsőként a pártok vezetői és az igazgatóság tagjai rótták le belépési díjjaikat és váltottak üzletrészt. Aki nem rendelkezett készpénzzel, az ingóságainak áruba bocsátásából befolyt összeggel társult. Én a lószerszámaim és a kis homokfutó kocsim eladásából befolyt 35.000,- pengővel csatlakoztam az induláskor. Első lépésként vegyesáru boltot nyitottunk. Szövetkezetünkre hárult a központilag juttatott cukor, liszt stb. helyi és járási elosztása. Amikor a korábbi kételkedők látták, hogy belépésük nem jár rizikóval, tömegesen jelentkeztek a szövetkezetbe. Államosítási kísérletünk ekkor még korai volt és eredménytelen maradt. Megvásároltuk a Coburg herceg megbízottjának közvetítésével az uradalmi terményraktárt és más kisebb földszintes gazdasági épületeket. A szövetkezet igazgatóságának tagjai a munkájukat díjtalánul végezték. Az én feladatom az ellenőrzés, a leltározás és a pénztár kezelése volt. A később megalakuló Földműves Szövetkezet már jól működő és jelentős értékkel rendelkező szövetkezetet vehetett át. Bár a fentiek nem tartoznak a posta történetéhez, de mert a személyemmel kapcsolatos az és közérdeket képviseltek, az újjáépítés során szükségesnek tartottam megemlíteni.

1946. augusztus 26-án kelt felhívásban a Magyar Postások Országos Szakszervezetének miskolci kerületi titkára felkért a postások életkörülményeinek javítása érdekében végzendő munkára. 1946. szeptember 1-jén, Miskolcra történő áthelyezéssel az edelényi megbízásom alól felmentést kaptam.

(Gyűjtötte: Laki-Lukács László)

ÉVFORDULÓK

10 éves A Borsodi Tájház közleményei című periodika

2007-ben lesz 10 éve, hogy megjelent *A Borsodi Tájház közleményei* című periodika. Kezdetben tavasszal és ősszel látott napvilágot egy-egy szám, majd később év végén került sor egy összevont szám kiadására.

Az volt a célunk a kiadvány életre hívásával, hogy a rövidebb lélegzetű helytörténeti írásoknak is megjelenési lehetőséget biztosítsunk és a város múzeumát, a Borsodi Tájházat népszerűsítsük.

Az évforduló kapcsán az alábbiakban közöljük az eddig megjelent számok tartalmát.

B. T. K. 1 1. évfolyam 1. szám 1997

Cikk	Oldal
LAKI-LUKÁCS László: Bevezető	3-5. p.
HADOBÁS Pál: Honfoglalás előtti régészeti leletek Edelényben	6-10. p.
WOLF Mária: A borsodi földvár	11-29. p.
LAKI-LUKÁCS László: A kézimunkázás boldogságáról	30-33. p.
HADOBÁS Pál - LAKI-LUKÁCS László: A Bódva mente év- forduló naptára	34-44. p.

B. T. K. 2 1. évfolyam 2. szám 1997

DR. SZECSKÓ Károly: Adalékok Farkas Zsigmond római ka- tolikus lelkipásztor életéhez és munkásságához	3-9. p.
Vadászi László végrendelete	10-16. p.
A Vadász család leszármazási táblázata napjainkig	17. p.
LAKI-LUKÁCS László: Híres-neves közéleti emberek az edelényi temetőben	18-24. p.
HADOBÁS Pál - LAKI-LUKÁCS László: A Bódva mente év- forduló naptára	25-43. p.
A Borsodi Tájház gyűjteményének gyarapodását segítették 1997-ben	44. p.

B. T. K. 3 2. évfolyam 1. szám 1998

Múzeum a könyvtárban – könyvtár a múzeumban	3-4. p.
50 éve született Fecske Csaba költő, publicista	5-7. p.
Költő a Bódva-völgyben: Cs. Varga István Kalász Lászlóról szóló kötetéről	7-8. p.
HADOBÁS Sándor: Lászlai János. Egy, a városkörnyékről elszármazott humanista portréja	9-13. p.
Csermák Antal Edelényben	14-24. p.
HADOBÁS Pál: Edelényi újságok és alkalmi kiadványok	25-36. p.
FECSKE Csaba: Emlékező könyv (<i>Könyvismertetés. 1848-1849 emlékei Edelényben és környékén / Gyűjt.: Laki-Lukács László, szerk.: Hadobás Pál. Edelényi Füzetek 18.</i>)	37. p.
H. P.: Kovácsműhely a tájházban	38-41. p.
L. L. L.: Cipésműhely nyílik a tájházban	41-42. p.
A Borsodi Tájház gyűjteményének gyarapodását segítették	42. p.
HADOBÁS Pál: A Bódva mente 1998. évi évforduló naptára	43-46. p.

B. T. K. 4 2. évfolyam 2. szám 1998

SZECSKÓ Károly: Újabb adatok Csenkeszfai Poóts András életrajzához	3-8. p.
100 éve született Béres Gábor rk. plébános, helytörténész	9-12. p.
95 éve született Tóth István újságíró, író	12-13. p.
85 éve született Egyed András piarista paptanár, irodalomtörténész	14-26. p.
LAKI-LUKÁCS László: Itt nyugszik: Verses sírfeliratok az edelényi református temetőben	27-30. p.
Árpád-kori lelet a Borsodi Földvárban: A tárgyakat a Magyar Nemzeti Múzeumba szállítják	30. p.
DR. VARGA Gábor: Cserhát turistakalauza. Bíbor Kiadó. Miskolc. 1998. (<i>Könyvismertetés</i>)	31. p.
L. L. L.: Dobog Béla: Meztelen fájdalom. Versek. (<i>Könyvismertetés</i>)	32. p.
Galvács: Fejezetek a falu történetéből / Hornyák Gyula. (<i>Könyvismertetés</i>)	33. p.
Tanulmányok a Bódva völgye múltjából / Szerk.: dr. Bodnár Mónika és dr. Rémiás Tibor (Figyelemfelhívás a könyv bemutatójára) (<i>Könyvismertetés</i>)	34. p.
Egy volt edelényi Edelényről. Bojtos Sándor levele Tatabányáról.	35. p.

Helytörténeti szakdolgozatok és pályamunkák az edelényi
könyvtár helytörténeti gyűjteményében 36-50. p.

B. T. K. 5 3. évfolyam 1. szám 1999

Széchenyi emlékérem Edelénynek	3-4. p.
Slezsák Imre búcsúbeszéde Kalász László ravatalánál	5-7. p.
Dr. Kávássy Sándor: Végső búcsú (<i>Kalász László temetésén</i>)	7-8. p.
Fecske Csaba: Kalász Laczy. Elhangzott a szalonnai Teleház- ban rendezett Költészet napi ünnepségen 1999. április 11-én	9-11. p.
Torna megye a szabadságharcban. Részlet Kőteles László, a szlovák parlament képviselője, Emléklap 1848-49 című összeállításából	12-14. p.
DR. KOVÁSSY Zoltán: Egy kortárs naplója 1849-50-ből	15-20. p.
HADOBÁS Pál: 175 éve született dr. Menner Adolf	21-26. p.
ZSILINSZKI Mihály: 150 éve született báró Radvánszky Béla	27-32. p.
A Martinkó András-díj 1999. évi átadásáról	32. p.
BÉRES János: 25 éves az Edelényi Hagyományörző Népdalkör	33-36. p.
20 éves az Edelényi Férfikórus	36-37. p.
HADOBÁS Pál - LAKI-LUKÁCS László: A Bódva mente 1999. évi évforduló naptára.	39-47. p.
BÉNYEI József: Menteni és őrizni: bátor emberek összefogá- sa. Laki-Lukács László: Szóttesek, keresztszemes vászon- hímzések Lakon 1890-1925. Debreceni Bibliofil Műhely 12. (Könyvismertetés)	48. p.
NYIKES Zita: Roma történelem- és hittankönyv. Kisfalusi Já- nos könyvének ismertetője	49. p.
Kisfalusi János nyomtatásban megjelent munkái	50. p.
DR. UDVARI István: M. Takács Lajos: Törődésben: sorsok, művek, históriák. (<i>Könyvismertetés</i>)	50-51. p.
Tanulmányok a Bódva-völgye múltjából. (<i>Könyvismertetés</i>)	51. p.
ERDEI Sándor: A kádármesterségről röviden	52-54. p.
Honismereti gyűjtőpályázat	55. p.
Örök emlék. Landau Izidor, egykori edelényi rabbi héber nyelvű könyvébe fiai írtak ajánlást. Ennek fordítását közöljük. (Fordította: Deutsch Lajos)	56-57. p.
A Borsodi Tájház gyűjteményének gyarapodását segítették	58. p.

B. T. K. 6 3. évfolyam 2. szám 1999

CS. VARGA István: Kalász László emlékfájára. Elhangzott a Tokaji Írótáborban.	3-5. p.
A költő nevét vették fel. A múcsonyi általános iskola Kalász László nevét vette fel	6. p.
ZSIROSNÉ DR. JOBBÁGY Mária: Múcsony 780 éves	7-16. p.
Majthényi Károly szobrászművész kiállítása Edelényben és Miskolcon. Laki-Lukács László kiállítás-megnyitója	17-21. p.
GYÜSZI László: Menner Bernát, a tatai Esterházyak „hangászkarának” igazgatója	22-26. p.
DR. SZECKSKÓ Károly: Adalékok Kalász Mihály Elek életéhez és munkásságához	27-41. p.
RÓZSA Gábor: Fridrich János fényirdája: „Atelier” 1905	42-44. p.
KÉRY Gyula: Jenő Főherceg a boldvai kastélyban (1911-ben)	45-50. p.
A Somogyi - Fekete család	51-52. p.
TÖRÖK Éva: A Fekete család helyreállított hangácsi sírboltjának megáldása	53-54. p.
A Várad Fekete család Hangácson elhunyt tagjai	54-55. p.
Részletes program, 1999. július 24.	55. p.
NYILAS Samu: Fekete Dezső koporsója felett	56-57. p.
SOMOGYI Dezső András: Az emlékek lován ma este visszatérek. (Vers)	58. p.
Somogyi - Fekete családfa	59. p.
L. L. L.: A Miklós család hagyatéka az edelényi múzeumban	60-61. p.
HÁBEL Györgyné: Csipkeverő tábor a Borsodi Tájházban	62. p.
L. L. L.: A vértanúk emléke egy régi karkötőn	62. p.
L. L. L.: Szilasi szöttesek és vászonhímzések	63-64. p.
A XXII. Honismereti Akadémia kitüntettje: Laki-Lukács László.	65. p.
Emléklap: B. Tóth Illés, Béres János.	66. p.
A XXXVI. Istvánffy Gyula honismereti pályázat Bódva menti eredményei 1999	67-68. p.
HADOBÁS Sándor: Tanulmányok a Bódva-völgye múltjából <i>(Könyvismertetés)</i>	69-71. p.
DR. VARGA Gábor: Edelény és a Bódva völgye <i>(Könyvismertetés)</i>	72. p.
H. P.: Bevezetés Bódvaszilas és környéke helyismeretébe / Koleszár Krisztián <i>(Könyvismertetés)</i>	73. p.
Štefan KOLIVOŠKO: Könyvtárak az ezredforduló küszöbén	74-77. p.
A Borsodi Tájház gyűjteményének gyarapodását segítették 1999 júniusától	78. p.

B. T. K. 7-8 4. évfolyam 1-2. szám 2000

- DR. ÓDOR Ferenc: Edelény 700 éves
„Felkelt a napunk” 3-4. p.
5. p.
- DR. PÁLL István: „A magyar nép zivataros századaiból”: Történelmi személyek, események, szimbólumok a paraszti és polgári dísz tárgyakon 6-10. p.
11-22. p.
- Millenniumi megyegyűlés: Borsodi Földvár, 2000. június 4. 11-22. p.
- KOLESZÁR Krisztián: A szalonnai és szendrei források ismeretessége a XVIII. században 23-27. p.
- Jelentés a nemes Borsod vármegye ásványvizeiről... 28-30. p.
- KOLESZÁR Krisztián: Az esztramosi mészkőbányászat és barlangkutatás kezdetei 30-47. p.
- SZEKRÉNYESSY Attila: Bódva-parti paradicsom 47-55. p.
- TAKÁCS Lajos: Meditálás tantestületünk néhány volt tagjának sorsán. (Készült 1969 tavaszán) 56-62. p.
- KENESSEY Béla: Egy emlékirat elé (125 éve született Koltai Ernő) 63-65. p.
- Béres János és Kisfalusi János köszöntése 65-70. p.
- TÓTH László: Vallomás. Elhangzott Tóth László edelényi kántorsága 50. évfordulója tiszteletére rendezett misén, a római katolikus templomban 70-73. p.
- Gróf Lajos: Az ígélet gyermekei című könyvének borítója 74. p.
- L. L. L.: Adatok Hangács község és református egyháza történetéhez 75-59. p.
- L. L. L.: Fejezetek Borsod vára, Borsod község és a borsodi iskola történetéből 80-84. p.
- Szeretem Edelényt / Dr. Berkő Péter 85-86. p.
- Mégsem az otthonom / Laczkó Mária 86. p.
- Nekrológ: Elhunyt dr. Kovássy Zoltán 87-88. p.
- Nekrológ: Elhunyt dr. Benczúr Józsefné Gömörly Gabrielle 89-90. p.
- Borsod-Abauj-Zemplén megye kis múzeumai
(Könyvismertetés) 91-92. p.
- DR. VARGA Gábor: Millenniumi Bódva-völgyi képeskönyv / Összeáll., szerk.: Laki-Lukács László. Bódva-völgyi Gazdaságfejlesztő Alapítvány. Edelény. 2000
(Könyvismertetés) 92-93. p.
- Ormosbánya - Epizódok egy bányatelep múltjából / Hadobás Pál. Edelényi Füzetek 21.
(Könyvismertetés) 93-94. p.
- „Termő” könyv a Galyságról / dr. Tózsza István. (Könyvismertetés) 94-95. p.

Vetélkedők, eredmények	96-99. p.
A millenniumi zászlót átvevő települések B. A. Z. megyében	100-104. p.
Múzeumi adományozók	105. p.

B. T. K. 9-10 5. évfolyam 1-2. szám 2001

DR. WOLF Mária: A Szent István szobor és dombormű avatóbeszéde	3-5. p.
Csirpák Viktória (A Szent István király szobor alkotója)	6-7. p.
Millenniumi zászlóátadás Tomoron	7-10. p.
Millenniumi zászlóátadás Damakon	10-11. p.
Világháborús emlékmű Damakon	12-13. p.
Millenniumi emlékpark avatása Lakon	14-16. p.
Millenniumi zászlóátadások a Bódva mentén 2000-2001	17-18. p.
NAGY Attila: A Bebek (Szakdolgozat részlet)	19-25. p.
FAZEKAS Csaba: Illyés Ferenc edelényi plébános áldás-megtagadási ügye 1841-ben	26-52. p.
Fridrich János fényírdája / Tokácsliné Fridrich Ida	53-72. p.
„Örömet kapott a világ” (A 75 éves Hodossy Gyula köszöntése)	73-76. p.
KOLESZÁR Krisztián: Hidvégtardó krónikája (Könyvismertetés)	76-77. p.
Dr. Kaáli Géza emlékest / Laki-Lukács László megemlékezése	78-81. p.
KASZÁS Ákos: Hitem a nemezről	82. p.
DR. JÁNOSI Zoltán: Kalász László emberi útja	83-87. p.
HADOBÁS Sándor: Emléktábla avatása Meszesen	88-91. p.
Puskás Balázs két verse	91-92. p.
10 éves a Borsodi Tájház (Négy írás a Borsodi Tájházzal)	93-100. p.
Az edelényi textilgyűjtemény kiállítás megnyitása Zalaegerszezen / Laki-Lukács László	101-104. p.
MOLNÁRNÉ FORRAY Marianna: Megvalósult álom a csipkeszoba: A Borsodi Tájház harmadik épületének avatása	104-106. p.
A Borsodi Tájház Vendégkönyvéből	107-116. p.
Nyitás előtt az edelényi vendégház	116-117. p.
Edelényi siker Mainzban	117. p.
Dr. Bartalos Mihály Edelényről, önmagáról, családjáról és két levele	118-124. p.
LAKI-LUKÁCS László: Késői búcsú egy borsodi-tornai természetbaráttól (H. Szabó Béla)	124-125. p.
A Borsodi Tájház gyűjteményét adományaikkal gyarapították 2001-ben	126-127. p.

B. T. K. 11-12 6. évfolyam 1-2. szám 2002

CS. VARGA István: Búcsú Slezsák Imrétől	3-8. p.
Búcsú Béres Jánostól	9-12. p.
Béres János ravatalánál: Laki-Lukács László búcsúztatója	12-14. p.
Búcsú Rejtő Lászlótól / Dr. Balogh Bertalan búcsúztatója	15-18. p.
HADOBÁS Pál: 50 éves az edelényi könyvtár	19-24. p.
LIPTÁK Béla: 25 éves az edelényi kertbarát kör	24-28. p.
15 éves az Edelényi Füzetek helytörténeti kiadványsorozat	28-36. p.
HADOBÁS Sándor: Újabb adatok Szendrő 16-17. századi irodalmi életéhez	37-47. p.
THALY Kálmán: Zákány István	47-53. p.
Besze János levele szülőhelye, Szendrő előljáróságához	54-56. p.
Ásatás a derékegyházi dombon 1928-ban	57-63. p.
FECSCKE Csaba: Kaló Béla: Irodalmi kávézó (<i>Könyvismertetés</i>)	64. p.
Slezsák Imre: Az élet útjain (<i>Könyvismertetés</i>)	65-66. p.
HADOBÁS Sándor: Egy régen várt könyv margójára (<i>Könyvismertetés, Szendrő</i>)	66-68. p.
HADOBÁS Sándor: A rudabányai Érc- és Ásványbányászati Múzeum új kiadványai	69-72. p.
Torna-vidék / Koleszár Krisztián. (<i>Kiadvány ismertető</i>)	72. p.
JÁNOSI Zoltán: Slezsák Imre hűsége (Slezsák Imre: Az élet útjain c. könyvének bemutatója)	73-75. p.
Hegyí Imre levele Slezsák Imre könyvének bemutatójára	75-76. p.
A Borsodi Földvár: Egy államalapítás kori megyeszékhely / Összeáll.: dr. Wolf Mária. (<i>A kiállítás szövegkönyve</i>)	77-82. p.
Dr. Bartalos Mihály elismerései	83-85. p.
Időszaki kiadványokat szerkesztők találkozója Jósvafőn	86-88. p.

B. T. K. 13-14 7. évfolyam 1-2. szám 2003

MOLNÁR Oszkár: Búcsú Kovács Antal címzetes kanonok, esperes-plébánostól	3-5. p.
DR. CS. VARGA István: Slezsák Imre: Az élet útjain: Bevezető a könyv edelényi bemutatójára	6-13. p.
Cs. Varga István bevezető előadása az edelényi Kalász László ünnepségen	14-26. p.
Serfőző Simon megemlékezése Kalász László 70. születésnapja tiszteletére rendezett ünnepségen	26. p.

Dr. Jánosi Zoltán: Kalász László a magyar irodalom történetében. Előadás a költő 70. születésnapja alkalmából rendezett ünnepségen	27-35. p.
KABAI Zoltán: Fecske Csaba köszöntése	36-41. p.
SZARKA István: A mi házunk. A Borsodi Tájház középső épületének (Szücs–Kiss–Szarka-ház) egykori tulajdonosa emlékei a házról és az ősokról.	42-52. p.
HADOBÁS Sándor: A legősbibb mesterség emlékeinek tárháza: A rudabányai Érc- és Ásványbányászati Múzeum	53-58. p.
MÁRKUS Zsuzsanna: Rudabánya környékének bronzkori leletei	59-65. p.
HADOBÁS Sándor: A rudabányai középkori ércbányászat tárgyi emlékei	66-73. p.
PAPP Andrea: A rudabányai bányászok társadalma a nagyüzemi vasércbányászat első időszakában (1880-1927)	74-81. p.
Kitüntetések (Edelény kitüntetettjei 2003-ban)	82-85. p.
Ajándékozás (Dr. Bartalos Mihály régi iratokat adományozott a tájháznak)	86-91. p.

B. T. K. 15-16 8. évfolyam 1-2. szám 2004

Búcsú Janka Lajostól	3-11. p.
Búcsú Dobog Bélától	12-13. p.
A Bocskai-szabadságharc edelényi csatájának 400. évfordulója	14-15. p.
NAGY László: Adatok az edelényi - besenyői csata történetéhez 1604-ben	15-20. p.
A Rákóczi-szabadságharc dokumentumai 1703-1709	21-27. p.
MIKOLA István: Hangács - nyomári háborús krónika	28-34. p.
Már ismét szól a császtai dülő harangja	35-37. p.
HADOBÁS Sándor: A rudabányai Érc- és Ásványbányászati Múzeum újjárendezett ásvány- és őslénytára	38-42. p.
DR. FRISNYÁK Sándor: A Rakacai Víztorló	43-47. p.
Az Edelényi Kistérség régészeti leletei a Herman Ottó Múzeum évkönyveiben	48-65. p.
LESZIH Andor: A suhogyi Csorbakői vár XVI. századbeli pénzhamisító műhelye	66-74. p.
TÖLTÉSSY Zoltán: Száműzetés vagy peregrináció? (Szathmáry Király Ádám útja Ilyvótól Párisig)	75-82. p.
A Borsodi Tájház vendégkönyvéből	83-85. p.
A Borsodi Tájház hírei	86. p.
SZABÓ Mónika: Diák Honismereti Akadémia Edelényben	87-88. p.

VICZIÁN István: Hubbes Éva: Benkő Ferenc egyetemjárása (Könyvismertetés)	88-89. p.
LADOCSI Gáspár: Vanyó László halálára	90-91. p.

B. T. K. 17-18 9. évfolyam 1-2. szám 2005

WOLF Mária: A borsodi ispánsági vár templomai	3-18. p.
BERNERT Zsolt - KUSTÁR Ágnes: A borsodi várnépek temetőjének embertani adatai	19-32. p.
SZEKERES Krisztina: Temetkezések Edelény-Cseb középkori templomában	33-46. p.
KÖVÁRI Ivett - SZATMÁRI László - MARCSIK Antónia: Egy középkori temető demográfiája – Edelény-Cseb	47-52. p.
Bebek György sírköve	53-54. p.
Bebek György kapitányi kinevezése	55. p.
SEBESTYÉN József: A szendrői tábor rendjét szabályozó edictum	56-58. p.
TÖLTÉSSY Zoltán: Móricz Zsigmond és a Cserehát	59-63. p.
Prof. dr. FRISNYÁK Sándor: H. Szabó Béla életműve	64-67. p.
M. TAKÁCS Lajos: In memoriam dr. Udvari István (1950-2005)	68-70. p.
BÉRES Gyula: A katolikus egyházi közigazgatás változásai a századok során a Bódva-völgy felső szakaszán	71-89. p.
Új állandó kiállítások a Borsodi Tájházban (Régi rádióink, A méhészkedés eszközei, Katona emlékek)	90-98. p.
Könyvkiadás 2005-ben Edelényben és környékén	99. p.
M. Takács Lajos önálló köteteinek annotált jegyzéke	100. p.

15 éve nyitotta meg kapuit a Borsodi Tájház

A Borsodi út 115. számú népi lakóházat 1987-ben vásárolta meg a Városi Tanács, hogy ott tájház kerüljön kialakításra. A nagyközönség előtt 1991. május 19-én nyitotta meg kapuit, addig az anyaggyűjtés folyt.

A Szathmáry – Horkay-ház (Borsodi út 155.) tornácának oszlopsora

A Bódva-völgy lakás- és gazdálkodáskultúráját bemutató kiállítás nagy sikert aratott a város lakói körében, de az ország különböző pontjáról érkezett látogatók is elismeréssel nyilatkoztak a Művelődési Központ és Ifjúsági Ház kebelén belül működő intézményről.

1992-ben a Városi Könyvtár kezelésébe került az épület, majd 1994-től az összevont közművelődési intézmény, a Városi Rendezvények Háza és Könyvtár (2000-től Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum) felel a tájház működtetéséért.

A Szathmáry – Horkay-ház udvarán lévő három „fakkos” csűr, jobboldalt a méhessel

Az épület portáján lévő csűrben egyre gyakrabban került sor közösségi rendezvényekre (bálok, intézmények munkaértekezletei stb.) és a kemencében egyre többször sült a finom kenyérlángos.

1995-ben egy szélvihar ledöntötte a főépület és a mögötte álló istálló tetejét. Ekkor úgy döntöttünk, látva az istálló falának rossz állapotát, hogy azt lebontjuk és csak a főépület tetejét készíttetjük el, az istálló helyén pedig, ha sikerül pénzt szerezni, egy azonos tömegű kiállító termet építtetünk, a már 1987-től folyó földvári ásatás során előkerült leletek bemutatására.

1997-ben sikerült megvásárolnia az önkormányzatnak a Váralja utca 1. szám alatti szomszédos épületet, és így újabb szép kiállítások megrendezésére kerülhetett sor.

A Váralja u. 1. sz. alatti épület új kerítése a fedeles kapuval

1999-ben az első porta egykori istállójának a helyén felépült az új kiállító terem a vizesblokkal, melyben 2000-ben megnyitottuk az új kiállítást, A Borsodi Földvár: Egy államalapítás kori megyeszékhely címmel.

2000-ben megvásárlásra került a Váralja utca 2. szám alatti épület, ahol a tájház jelentős textilgyűjteménye nyert elhelyezést. A portán lévő csúrt és ólat rossz állapot miatt lebontottuk.

A csűr és a három porta nagy kiterjedésű, szépen karbantartott területe gyakran ad otthont különböző rendezvényeknek: a helyi és környékbeli óvodák és iskolák is szívesen veszik igénybe. Rendhagyó órákat tartunk rendszeresen a diákok részére, az Edelényi Hét és a Borsodi Művészeti Fesztivál több rendezvénye is itt zajlik, nyári kézműves tábort szervezünk a gyerekek részére.

2000-ben a Borsodi Földvár is az intézmény kezelésébe került, így a hármas épületegyüttesel alkotják a város és a kistérség múzeumát, a Borsodi Tájházat, mely tagja a Magyarországi Tájházak szövetségének.

A Váralja u. 2. sz. alatti épületnek egykor oromfalas homlokzata volt, tervezzük a helyreállítását

Állandó kiállítások a tájházban

A kiállítás címe	A nyitás éve
Egy kisnemes család tisztaaszobája	1991
Nevezetes emberek Edelényből és a Bódva völgyéből	2002
Katona emlékek	2005
Régi rádióink	2005
A Borsodi Földvár: Egy államalapítás kori megyeszékhely	2000
A méhészkedés eszközei	2005
Népi lakáskultúra a Bódva mentén a 20. század elején	1997
Hodossy-gyűjtemény: Csengők, kolompok, juhászkampók	1997
Cipésműhely	1998
Kádárműhely	1999
Kerékgyártó műhely	1999
Kovácsműhely	1998
Kachelmann textilgyűjtemény: Csipkék, szöttesek, hímzések	2000
Bányász emlékek	2004

Az udvaron a népi gazdálkodás eszközei (eke, borona, szekér, szemes-takarmány tisztító stb.) láthatók, valamint az állattartást szolgáló ólak.

A tájházról és a földvárról kiadványok és képeslapok készültek, hogy ezzel is hozzájáruljunk a múzeum népszerűsítéséhez, de ezt a célt szolgálja a múzeum honlapja is (www.edeleny.tajhaz.hu).

Hadobás Pál

Könyörgések a 17. századból

A fenti címen jelent meg 2006-ban a Sárospataki Református Kollégium kiadásában az Acta Patakina XX. köteteként egy kis könyvecske, melynek helytörténeti vonatkozása is van.

Az alábbiakban közöljük a kötet végén lévő, **dr. Dienes Dénes** által a szerzőről és a könyörgésekről írt tanulmányát, valamint egy Szalonnán lejegyzett és elmondott könyörgést.

„A könyörgések szerzőjéről, **Losonczi Andrásról** keveset tudunk. Valószínűleg debreceni diák volt, 1660. március 8-án vagy azután írta alá a civisváros iskolájának törvényeit.¹ Nem sokáig időzött ott, mert saját feljegyzése szerint május 21-én már a Gömör vármegyei Putnokon volt, ahol a testvérénél, Losonczi Mátyásnál lakott, akiben az itteni református gyülekezet lelkipásztorát feltételezhetjük. A debreceni névsor másik változatában azt is olvassuk egy Losonczi András nevű diákról, hogy lotor, azaz mosó volt a kollégiumban, tehát a közös étkezéseket követően ő tette rendbe az edényeket bizonyos étkezési kedvezményekért, majd pedig a Bihar vármegyei Margittára ment, minden bizonnyal rektornak.² Ha ugyanazt a Losonczi Andrást rejti a feljegyzés, aki az imádságokat írta, akkor vissza Debrecenbe – ahonnan majd a margittai iskola vezetésére kiküldetett – csak 1663 februárját követően mehetett, mert az imádságokhoz fűzött megjegyzések folyamatos putnoki és szalonnai tartózkodást sejtetnek, talán a Borsod vármegyei Szalonnán is tanítóskodott 1662 folyamán. Minderre közelebbi adataink nincsenek, csak vélhetjük, hogy az itt töltött mintegy három esztendő során talál magának iskolázottságával kapcsolatos hivatalt. A szórványos adatok mindenesetre elegendőek annak megállapítására, hogy Losonczi nem fejezte még be tanulmányait, de a vége felé járhatott az itthoni iskolarendszerben elsajátítható tudományok sorának.

Imádságai egyaránt készülhettek magánáhitatokra és a templomi könyörgések alkalmaira. Ha szalonnai s esetleg putnoki tanítóskodását feltételezzük, akkor tisztéhez hozzá tartozott a nyilvános könyörgések szolgálata. Ebben a tekintetben praktikus okok motiválták imádságainak születését, ugyanakkor ma is átsüt könyörgésein a személyes, bensőséges áhítatosság, azaz imádságainak megvolt a spirituális háttere és indítéka is.

¹ Thury Etele: Iskolatörténeti adattár II. Pápa, 1908. 123.

² Uo. 125. Az itt szereplő „ductus Margitanium” a rektóriára való távozás kifejezése. Megköszönöm Fekete Csaba debreceni főkönyvtárnok segítségét és adatközlését.

Az imádságok felépítése a hagyományos formát követi, ahogyan erre már a 16. századi könyörgések mintát adtak: megszólítás; kérés, bűnvallás, magasztalás, dicsőítés, hálaadás, imádás; doxologia.³ A nyilvános könyörgésben éppúgy, mint a magánáhitatokon a Miatyánk feltehetően minden esetben része volt az imádkozásnak, miként azt Losonczi többször jelzi is.⁴

Mindenképpen a legjellemzőbb tartalmi vonásként fedezhetjük fel a Biblia hatását, ami a könyörgéseknek sajátosan biblikus stílust kölcsönöz. A Szentírásból merített képek olykor csaknem szó szerinti idézetekkel váltokozva igen erőteljes prózává formálják Losonczi András mondatait. A minta legfőképpen a Zsoltárok könyve, több innen vett mondata a 17. századi református imádságok toposza, gyakran visszatérő fordulata: „...a te szárnyaidnak árnyékában rejsz el minket.” Zsolt. 63,8; 91,1; „A te jó Lelked vezéreljen egyenes úton minket.” Zsolt. 143,10; „A te szent angyaliddal, kérünk, jártass táborot mi körülöttünk.” Zsolt. 34,8; „...ki az Izraelnek őrzésében sem nem aluszol.” Zsolt. 121,4; stb.

A teológiai tartalmat tekintve igen erőteljesen domborodik ki a református jelleg. Egyházfelfogása a Heidelbergi Káté 54. fejeletével harmonizál: „A te miközöttünk való anyaszentegyházadat, melyet szent Lelkeddel, szent Igéddel gyűjtöttél, szedegettél ...” stb.⁵ Ehhez szorosan hozzá tartozik az eleve elrendelés bizonyosságába vetett hit: „Ez mi nyomorult városunkat is, benne lévő választott fiaiddal és leányaiddal...”. „...szelmedből lett elválasztásodért...”. „...minket az üdvözítő Jézus Krisztusban megáldottál, és hogy örök időkre előtte az örök életre elválasztottál...”. Mindezt áthatja a solus Christus reformatori tanítás melletti bizonyágtétel következetes megvallása, némelykor a puritanizmus kegyességére jellemző vonásokat mutatva.

Szinte meghatár az az őszinte hazaszeretet, ami lépten-nyomon előbukkan Losonczi könyörgéseiben. Olykor a 16. századi jeremiádok hatását fedezhetjük fel a rabságban sínylődő, elpusztult országért fohászoló sorokban: „...keservesen említjük ügyefogyott s rabságra vitetett édes nemzetünket, és hogy idegenre szállott a mi örökségünk...”. A „haza” és a „nemzet”

³ Huszár Gál és Huszár Dávid: Imádkozó könyv, 1561, 1574, 1577. Sajtó alá rendezte stb. Fekete Csaba. Debrecen, 2000. XVII.

⁴ Gyulai Éva: „Hajtsd le, Uram, füleidet...” Két 17. századi könyörgés. Egyháztörténeti Szemle, 2006/1. 80.

⁵ HK 54. kérdés és felelet: Mit hiszel a közönséges anyaszentegyházról? Hiszem, hogy Isten fia a világ kezdetétől fogva annak végéig az egész emberi nemzettségből Szentlelke és Igéje által az igaz hit egyességében magának egy kiválasztott gyülekezetet gyűjt egybe, azt oltalmazza és megőrzi; és hiszem, hogy annak én is élő tagja vagyok, és örökké az is maradok.

jelzői: „szép”, az „édes”, a „szegény”, a „megnyomorodott” egyaránt a féltő szeretet hangját színező fordulatok. A haza sorsáért való aggodás őszinteségét húzza alá a romlásért vállalt személyes felelősség. A nyomorúság oka a haza polgárainak romlottságában keresendő, így a kivezető út sem található meg a lelki megújulás nélkül. Losonczy imádságainak ez a szemlélete is 16. századi örökség, mely jól láthatóan meggyökerezett a hazai református gondolkodásban.⁶

Nem tételezhetjük fel, hogy a könyörgések szerzője ne értesült volna arról, hogy egyre több olyan erőszakos megnyilvánulásnak szenvedő részesei a hazai protestánsok, amelyeket a kormányzat is támogat. Ennek ellenére az uralkodóért való imádkozás gyakorlata bibliai alapon egyébként is természetes volt,⁷ ráadásul az imádságok Felső-Magyarországon, háborús esztendőben születtek, amikor egy ideig élt a török megszállástól való megszabadulás reménye is. Legfeljebb akkor értetlenkedünk egy kicsit, amikor Losonczy a római katolikus királytól várja el, hogy legyen „az igaz hitnek, vallásnak plántálója, azzal ellenkező mindenféle tévelygéseknek gyomlálója és rontója”, hiszen soraiból egyértelmű, hogy a reformációban megújult egyházat félti az „ördögtől és annak minden ártalmas tagjaitól, kik ennek hamis tudománnyal, veszedelmes tévelygéssel, dögletes bálványozással megvesztegetésére igyekeznek.”

Az általunk közölt szöveg töredék. Ennek ellenére, éppen tartalmi jellemzői miatt, ma is olvasható kegyességi haszonnal. A hasonmás megjelenítés pedig a tudományos érdeklődést segíti.”

Sárospatak, 2006. Reformáció havában.

„Te légy, Uram, ködoszlopunk miközöttünk és a mi ellenségeink között, hogy sem az ördögnek kísértése, titkon való leselkedése, sem semmi egyéb veszedelmek ne árthassanak min nekünk.

⁶ Györi L. János: Izráel és a magyar nép történetének párhuzama a XVI-XVII. századi prédikátori irodalomban. In: G. Szabó Botond et. al. (szerk.): Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XVII. századi történetéből. Debrecen, 2000, Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár, 29-52.

⁷ Intelek azért mindenek előtt, hogy tartassanak könyörgések, imádságok, esedezések, hálaadások minden emberekért, királyokért és minden méltóságban levőkért, hogy csendes és nyugodalmas életet éljünk, teljes istenfélelemmel és tisztességgel. I. Tim. 2,1-3.

Nyújtsd ki, Uram, hatalmas kezeidet mireánk, és elménkben, testünkben tisztán tarts meg minket, hogy csendesen nyugován, aluvásunk is legyen a te nagy Nevednek dicsőségére.

Serkents fel, Uram, egészségben, békeességben mindnyájunkat a holnapi napra, és minden jóraivaló igyekezetünkben adj boldog előmenetelt.

És mivelhogy e mai nap sokféle vétkekkel töliünk megterheltetvén múlt el, holott mi szegény, gyarló bűnösök szüntelen a halált veliünk hordozzuk. Kérjük annak okáért te szent Felségedet, a mi Urunk Jézus Krisztus szent nevében, hogy valamit te ellened és a te szent parancsolataid ellen vétkeztiünk e mai napon gondolatunkban, beszédiünkben, cselekedetiünkben, látásunkban, hallásunkban, a testi gyarlóságtól, e világtól, az ördögtől megcsalattatván, miképpen az éjszaka sötétséggel mindeneket elborít és elfedez, úgy a te nagy irgalmasságodért minden mi bűneinket temesd és fedezd el, hogy azok miatt a te színed elől el ne űzettessünk, hanem buzgó szívből származott alázatos könyörgésünkkel és ájtatos esedezésiünkkel te előtted bízvást megállhassunk, és minden szükségés dolgainkban kedves válasszal járhassunk.

Adj csendes és békeesség nyugodalmat, Úr Isten, mindnyájunknak, és lelkiismeretekben nyújts vigasztalást mindeneknek, akik nagy betegségben, avagy egyébféle nyomorúságokban vannak, mert mi szent kezeidbe ajánljuk, minden vigasztalásnak Istene, mi magunkat, várunkat, városunkat, falunkat, eklézsiánkat, atyánkfiait, házunk népével és akárminémű nyomorúságban lévő felebarátainkkal egyetemben.

Hallgass meg minket mindezekben, oh minden irgalmasságnak Istene és Atyja, a te szent Fiadnak a mi Urunk Jézus Krisztusnak kedvéért és érdeméért, ki minket így tanított könyörgei, mondván: Mi Atyánk, stb.

Szalonnaini 1662. die 28. Martii.”

Laki-Lukács László

Lelkészbeiktatás az Edelény-Finkei Református Gyülekezetekben

*„...annak nagy tetteit hirdessétek, Aki
sötétségből az Ő csodálatos világosságára
hívott el titeket.” (I. Péter 2:9.)*

Az ősidők óta társegyházként működő gyülekezetek az edelényi öregtemplomban szeptember 10-én vasárnap délután iktatták be új lelkipásztorukat, Szűcs Ferencet. A már két éve a gyülekezetben szolgáló lelkipásztor feleségével együtt ellátja Damak és Hegymeg kicsi gyülekezeteinek szolgálatát is.

A gyülekezeteikből, a városból és a környező falvakból (Boldva, Hangács, Nyomár, Zilíz, Lak, Balajt, Izsófalva) lelkészeikkel együtt érkező nagyszámú népet (800 fő körül) Szűcs Ferenc köszöntötte. Az Urat magasztaló énekek után Baksy Mária, az Abaúji Református Egyházmegye espere-se a „Mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít”: Pál levele a Filippibeliekhez 4:13 alapján tartotta beiktató igehirdetését, majd jelképesen átadta a gyülekezet pecsétjét és a templom kulcsát. A helyi énekkar Nagy Zsuzsanna vezetésével szolgált, majd Szűcs Ferenc beiktatott lelkipásztor hirdette Isten igéjét:

„Erős torony az Úrnak neve, ahhoz folyamodik az igaz és bátorságos léssen.”

Az igehirdetés után a fiatalok éneke következett.

Szűcs Ferenc 126 év alatt az 5. lelkész a gyülekezet élén. Balogh István 51 évig, Gyülvézi István 37 évig, Barcza József 9 évig, Vadas Gyula 29 évig szolgált a gyülekezetekben. Bízva bízunk, hogy méltóan elődeihez, hosszú időt tölt el Edelényben mivelünk vállalva Szűcs Ferenc. Nyilvános presbiteri gyűlés keretében Ábrám Tibor, az egyházkerület főgondnoka, Hegedűs István egyházmegyei főjegyző a jelenlévő lelkésztársak nevében és Szabó László egyházmegyei gondnok köszöntötték a lelkészházaspárt.

A család nevében Szűcs Endre egyházkerületi főjegyző, dédestapolcsányi lelkész köszöntött. A barátok, iskolatársak nevében Gacsályi Gábor hajdúnánási, Szabó András hajdúböszörményi lelkészek, és közvetetten Kocsis Attila Amerikából hozta, küldte üzenetét. Szőnyi Tamás böcsi lelkész a lelkész nagyapáról is emlékezve küldte üdvözlését. A kibocsátó egyházat Almási Ferenc bodrogkeresztúri lelkész megható szavakkal köszöntötte és emlékezett a kezdeti évekre.

A város nevében Bákai Imre edelény-borsodi református lelkész alpolgármester köszöntötte, majd a helyi gondnokok: Mátrai Zoltán Edelény és Bábás Bálint Finke nevében üdvözölték és adták át a gyülekezetek ajándékait. A finkeiek szép paláttal lepték meg lelkészüket. A damaki, hegymegi presbiterek és az ifjúság verses köszöntése zárta a presbiteri gyűlést. A Himnusszal, majd záróénekekkel (265:1-5) ért véget a beiktatás.

Megható momentuma volt, hogy az előző, nyugdíjba vonult lelkész, Vadas Gyula távollétében a kurátor úr tolmácsolta a nagytiszteletű úr köszöntését. Ő ugyanis ugyanazon időben a Debreceni Hittudományi Egyetem évnnyitó ünnepén, a jubileumi diplomát átvevők sorában az 50 éve végzetek s még élők között vette át az aranydiplomát, örvendező hálaadással.

Áldott legyen az Isten érte! Áldott legyen az Úr neve ezért a lelkészbeiktatásért, az Ő dicsőségét hirdető szép ünnepért.

Szűcs Endre egyházkerületi főjegyző köszönti testvérét

(Megjelent: Sárospataki Református Lapok, 59. évf. 3. sz. 2006. október. 8. p.)

Török Tünde

Értékes bronzkori leletek Szádvárnál

Geológus-barlangász bukkant a kincsekre Aggtelek közelében

Háromezer éves bronzkori tárgyakra bukkant a napokban egy magyar geológus-barlangász az ország északi határvidékén, a Szögliget melletti Szádvár közelében. A régészeti szakemberek által a héten feltárt és európai jelentőségűnek nevezett leletek mellett továbbiakat is rejthet a föld.

Bronzból készült lemezüst, két fűrészlap és öt tokos balta került elő eddig arról a Szádvár melletti helyszínről, amelyre Szenthe István geológus-barlangász bukkant a napokban az Aggtelekhez közeli Szögliget térségében végzett talajtani kutatásai során. (Korábban a szakember fedezte fel és nevezte el lányáról a Julcsa-barlangot, amelyből öt évvel ezelőtt magas aranytartalmú bronzkori kincsleletek kerültek elő.)

– Még nem lehet tudni, hogy egy bronzkori szakrális helyre, vagy profán, vagyis hétköznapi magas kultúra nyomaira bukkant a geológus – nyilatkozta lapunknak Vaclav Furmanek szlovák régészprofesszor, a Nyitrai Régészeti Intézet helyettes vezetője, aki a leletekhez közeli szlovák és magyar karsztvidéket kutatja évek óta és részt vett a mostani feltárásban is. A professzor európai jelentőségűnek nevezte a jó állapotban előkerült, magas szintű fémművességre utaló bronzleleteket, amelyek a maguk korában kincsértéket képviseltek. Egy ilyen bronzüstért annak idején kilenc bikát vagy tizenkét rabszolganőt lehetett kapni cserében – érzékeltette a korabeli értékarányokat a professzor. Amennyiben szakrális jelentőségű volt a terület, egy, a görög Delphoihoz hasonló szentély maradványait rejtheti még a környék – fejtette ki. A megtalált tárgyakból arra lehet következtetni, hogy a középkori Szádvár környéke a késő bronzkorban is lakott volt. Az időszámításunk előtt 800 környékén itt élt etnikumot nem tudjuk azonosítani – mondta a professzor. A feltételezések szerint a kimmerek semmisítették meg ezt a kultúrát, majd utánuk a kelták népesítették be újra a vidéket.

Szenthe István szerint az is valószínűsíthető, hogy Szádvár közelében kereskedelmi útvonal haladt a bronzkor idején, mert a Földközi-tenger csigáiból készült tárgyak maradványait találta meg több közeli helyszínen, így a Julcsa-barlangban is. Véleménye szerint a barlanghoz hasonlóan a most feltárt környék is rejthet ősi aranykincseket.

A feltárás megkezdésén részt vett Rezi Kató Gábor, a Magyar Nemzeti Múzeum helyettes igazgatója. Ő érdeklődésünkre elmondta: azért is rendkívül fontosak és különösen értékesek a mostani maradványok, mert szemben

a legtöbb bronzkori lelettel, ezeket szakemberek tárták fel, és így sok hiteles információhoz juthatunk a környezet dokumentálásakor is. A lelőhely az Aggteleki Nemzeti Park területén található, ezért nem jelent problémát az őrzése a feltárás folytatásáig – tette hozzá.

A további kutatások minden bizonnyal értékes információkkal szolgálhatnak a továbbiakban a szakemberek szerint vélhetően bronzkori vármaradványra épült középkori Szádvár múltjáról is. Erről egyébként az újonnan megjelent lexikonok is úgy írnak, hogy régészeti feltárása és tudományos kutatása még nem történt meg. Most jó esély kínálkozik arra, hogy erre is sor kerüljön.

(Megjelent: Népszabadság, 64. évf. 251/1. sz. 2006. október 26. 7. p.)

**A környezetvédelmi és vízügyi miniszter
8/2005. (III. 23.) KvVM rendelete
az Edelényi Magyar Nőszirmos Természetvédelmi
Terület létesítéséről**

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24. § (1) bekezdés a) pontjában, valamint a 85. § b) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

Védetté nyilvánítom Edelényi Magyar Nőszirmos Természetvédelmi Terület elnevezéssel az Edelény 0108/16 ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számú, 3,1 hektár kiterjedésű területet.

2. §

A védetté nyilvánítás célja a területen található védett növény- és állatfajok megóvása, különös tekintettel a fokozottan védett magyar nőszirmos állományára.

3. §

(1) Az Edelényi Magyar Nőszirmos Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelését – a természetvédelmi kezelési tervben foglaltaknak megfelelően – az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság látja el.

(2) Az Edelényi Magyar Nőszirmos Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési tervét e rendelet *melléklete* tartalmazza.

4. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

*Dr. Persányi Miklós s. k.,
környezetvédelmi és vízügyi miniszter*

Melléklet
a 8/2005. (III. 23.) KvVM rendelethez

Az Edelényi Magyar Nőszirmos Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési terve

1. Gyakorlati természetvédelmi célkitűzések

– A magyar nőszirm (Iris aphylla subsp. hungarica) egyik jelentős magyarországi állományának megőrzése, a populációnak – és más védett természeti értékeknek – otthont adó élőhelyek, valamint a terület élettelen természeti, valamint táji értékeinek megóvása.

– A természetes regenerációs folyamatok feltételeinek biztosítása, természetes szerkezetű és összetételű (idegenhonos fajok jelenlététől mentes) növénytakaróval fedett terület megőrzése, illetve kialakítása.

2. Természetvédelmi stratégiák

– A jelenlegi területhasználat változtatásának tilalma, a terület kizárólag természetvédelmi kezelési beavatkozásokkal érintett területként való távlati fenntartása.

– A terület legfőbb természeti értéke (magyar nőszirm), valamint további védett növény- és állatfajok védelme élőhely-védelmi beavatkozások útján. A sziklapárkány környékének védőerdő jellegű részein a beavatkozás mellőzése. A magyar nőszirmnak otthont adó sziklapárkányon és törmeleklejton a cserjésedés kontrollja. Idegenhonos fajok – akác, erdeifenyő – eltávolítása a területről. Gazdálkodás és más tevékenységek korlátozása (a gazdálkodási célú erdészeti beavatkozások, valamint minden egyéb más területhasználati mód tilalma).

– A területet érintő mindennemű tevékenységet (területhasználat, látogatás, bemutatás stb.) a természetvédelmi célkitűzéseknek kell alárendelni, illetve azokkal összhangban kell végezni.

- A terület táji értékei védelmének biztosítása a tájkép-átalakítással járó tevékenységek teljes tiltásával.
- Minimális természetvédelmi infrastruktúra kiépítése és fenntartása.

3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások, tilalmak

A természetvédelmi kezelési módokra, korlátozásokra, tilalmakra vonatkozó előírásokat – a természetvédelmi kezelési tervek készítésére, készítőjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 30/2001. (XII. 28.) KöM rendelet (R.) 2. § (2) bekezdés *c*) pontjában, illetve az R. mellékletének 7. pontjában meghatározottak szerint – a 3.1. és 3.2. fejezet tartalmazza.

A természetvédelmi kezelési tervben nem részletezett, vagy nem szabályozott kezelési előírásokat a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség egyedi államigazgatási eljárásban határozza meg.

3.1. Művelési ághoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1.1. Erdők kezelése

– A területen távlatilag a potenciális erdőtársulásoknak megfelelő, kedvező természetességi állapotú állománytípusokat (cseres- és gyertyános-kocsánytalan tölgyesek) kell fenntartani.

– Az erdőket védőerdőként kell fenntartani, az állományok távlati kezelési irányelveit tekintve a területen hagyományos erdőgazdálkodási tevékenység (beleértve a száradéktermelést is) tilos.

– A sziklapárhány környezetének védőerdő jellegű részein mindennemű beavatkozás tilos.

– Az idegenhonos fafajok (akác, erdeifenyő) szórványosan előforduló egyedeit el kell távolítani a területről, ezt követően 3-4 éven keresztül gondoskodni kell az akácsarjak rendszeres vegyszeres kezeléséről.

– A fahasználati jellegű kezelési feladatokat (fakivágás, a faanyag mozgatása és felkészítése) csak vegetációs időszakon kívül, téli időszakban (december 1. – február 28.), fagyott és havas talajviszonyok mellett lehet elvégezni.

3.1.2. Kivett területek kezelése

– Az egykori bányaudvar területén, illetve a szomszédos törmeléklejtőn a spontán erdősülési folyamatok feltételeit (a kőzetfelszín és a növényzet bolygatásának mellőzésével) biztosítani kell. A másodlagos szukcessziós

folyamatok során esetlegesen megjelenő idegenhonos növényeket el kell távolítani.

– A magyar nőszirmnak otthont adó sziklapárkányon és közvetlen környékén erőteljesebb, a fokozottan védett faj állományát veszélyeztető mértékű cserjésedés esetén kismértékű szelektív, a védett cserjefajokat megtartó cserjeritkítást kell végezni.

3.2. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.2.1. Fajok védelme

– A magyar nőszirm virágzásának időszakában (április 15. – május 30.) a Természetvédelmi Őrszolgálat fokozott jelenléttel (legalább 2-3 napenkénti ellenőrzéssel) gondoskodik az állomány megóvásáról.

– A védett növényfajok megóvása (taposási és rágási kár megelőzése) érdekében a terület nagyvad-mentesítése – különös tekintettel a vaddisznóra és az őzre – folyamatosan, kilövésrel kell hogy történjen.

3.2.2. Látogatás

– A terület korlátozottan – csak kutatási célból – látogatható. A terület oktatási és bemutatási célú hasznosítása tilos.

– A terület idegenforgalmi, üdülési és rekreációs célokat nem szolgálhat, ilyen jellegű fejlesztés (pl. turistaút vagy kilátópont kiépítése) tilos.

3.2.3. Kutatás, vizsgálatok

– Munkatervet kell készíteni a terület élővilágának folyamatos nyomon követésére (monitoring), és az ebből adódó feladatokat el kell látni. A folyamatos nyomon követésnek ki kell terjednie az élőhelyi változások, az adventív növényfajok jelenlétének, valamint a magyar nőszirm populáció mennyiségi és virágzási viszonyainak vizsgálatára.

– A kezelési, folyamatos nyomon követési és ellenőrzési feladatok ellátása során – folyamatos kutatással, adatgyűjtéssel – rendszerezni kell valamennyi archív és új adatot (természetföldrajzi, tájtörténeti, biotikai adatok, antropogén hatások, fényképek, térképek stb.).

3.2.4. Terület- és földhasználat

– A már meglévő létesítmény fenntartásával összefüggő építési tevékenységen kívüli – új építmény (épület, kerítés, lépcső, támfal stb.) és nyomvonalas létesítmény (út, légvezeték, földkábel, közművek stb.) létesítésére irányuló – építési tevékenység tilos.

– A területen korábban megszüntetett külszíni bányaművelés (kőfejtés) újraindítása tilos.

– A területen vadászati és vadgazdálkodási létesítmény (magasles, szóró, sózó stb.) elhelyezése és a vadetetés tilos. Vadászat csak cserkeléssel és hajtással végezhető.

– A területen mesterséges vadkibocsátás, zárttéri vadtartás tilos.

3.2.5. Természetvédelmi infrastruktúra

– Oktatást és bemutatást szolgáló infrastruktúra fejlesztése tilos.

– A terület határán hatósági tájékoztató táblákat kell kihelyezni és gondoskodni kell fenntartásukról.

(Megjelent: Magyar Közlöny, 2005. 35. szám.)

Tomori Pál szobrának avatása Tomoron, 2006. augusztus 19.

Elmondta: *Szilvai Attila*, Tomor polgármestere

„A hazaszeretet ott kezdődik, amikor egymást szeretik azok, akik egy hazában élnek.”

Tisztelt Tomori Polgárok!

Kedves Vendégeink, Barátaink!

Wass Albert iménti gondolatával köszöntöm a község lakóit, meghívott vendégeinket és meleg szeretettel üdvözlöm körünkben a több száz kilométerről érkezett székely magyar testvéreinket, Tuszánfűrdő polgármesterét, valamint a Gyöngyvirág néptánc csoport tagjait és vezetőit.

Megemlékezni gyűltünk ma össze államalapításunk és az új kenyér ünnepeiről, s egyben tisztelni községünk méltán neves történelmi alakja, Tomori Pál előtt.

Településünkön a rendszerváltozás óta másodszor ünnepelünk közösen. Az elmúlt évek a sietős tenni akarás jegyében teltek, sok-sok munkával. A fiatalos lendület, a rohanó és mindig változó világ, az ehhez való alkalmazkodás már lassan felőröl minket.

Ezért meg kell állni, számot kell vetni eddigi életünkkel, tetteinkkel. Törődnünk kell a múlttal és átadni ennek emlékeit utódainknak, s velük közösen meg kell határoznunk a jövőt.

A gazdag történelmi háttér, ennek megismerése és feltárása folyamatos, kitartó munkát kíván mindannyiunktól.

Ennek egyik állomása volt a millenniumi megemlékezés, ahol bepillantást nyerhettünk az előző évszázadok történéseibe, különösen a településünket érintő eseményekbe.

Akkor keveset szólunk Tomor neves szülőteréről, de mindannyian éreztük, hogy adósai vagyunk neki, s közös múltunknak. Mi, ma élők ezt elkezdtük azzal, hogy szobrot állítottunk s tisztelgünk emléke előtt.

Tomori Pál szobra elkészült és itt áll a róla elnevezett téren, ahol a jövőben méltó módon lehet és kell is ünnepelnünk a magyarság nagy napjaira emlékezve. Itt áll már a szobor, e jeles ember által emeltetett többszáz éves kőtemplom szomszédságában, várva, hogy leleplezzük. Mielőtt azonban erre sor kerülne, néhány gondolattal megemlékezem életútjáról.

A rendelkezésünkre álló igen kevés hiteles forrás szerint ősei királyi adományként kapták a falut hűséges szolgálataikért, s családjá ezt követően vette fel a Tomori vezetéknevet.

Tomori Pál 1475-ben született, köznemesi családban. Ifjú éveit alatti szerezte meg ezt a vidéket, s később kapott, majd szerzett is e tájon több birtokot.

Élete több szállal fűződik Erdélyhez is. Bornemissza János apródjaként ott kezdte katonai pályafutását, majd a 16. század elején általa lett fogarasi várkapitány. A világi életnek 1520-ban – pontosan nem ismert okból – fordított hátat, amikor a ferencesek rendjébe állt és Esztergomban kolostorba vonult. 1523-ban pápai nyomásra elfogadta a Kalocsai Érsekséget, majd az országgyűlés a közelgő veszedelmet érzékelve megbízta az ország hadnagyságával és a Délvidék kapitányságával is.

A mohácsi vész előtt a határvédelem megerősítésében komoly eredményeket ért el. 1524-ben több török betörést is visszavert csapataival. Mivel a kincstártól és a főuraktól nem kapott támogatást, saját egyházi jövedelmét fordította a védelemre.

1526. augusztus 29-én hősiiesen küzdött a mohácsi csatamezőn a túlerőben lévő török sereg ellen. A török veszedelmet azonban nem sikerült megállítania, társai többségével hősi halált halt a csataterén.

Tomori Pál emberi nagysága méltán áll példaként az utókor előtt. Öszszefogást sürgetett a haza védelme érdekében, s bár vesztés csata hadvezére volt, a végsőkig kitartott s életét áldozta a szabadságért. Azért a szabadságért, amelyért még évszázadokon át magyarok tíz- és százezrei áldozták életüket a háborúkban és az évtizedekig ellenforradalomnak hazudott dicsőséges 1956-os forradalomban. Abban a forradalomban, amely mártírjainak személyes példamutatása, és az általuk képviselt eszmeiség tizenhét évvel

ezelőtt elvezetett minket a már a bevezető gondolataimban is említett rendszerváltozásig.

Készüljünk ezért már most lélekben e nemes esemény méltóképpen történő megünneplésére, hiszen az idén lesz ötven éve annak, hogy a magyar szabadság eszméjére újból felfigyelt a világ.

Nem véletlenül hangsúlyozom az emlékezés, a szabadság és az ünnepelés fontosságát.

Ma, amikor olyan világban élünk, ahol egyre több a reményvesztett ember, a létbizonytalanságban élő család, ahol nemhogy kultúrára, oktatásra, de még az egészségügyre sem jut elég pénz, ahol a barátainak mondott országokban bántják a magyart, csak azért mert magyar, sőt csalárd módon az anyaországban is büntetlenül szembe lehet állítani a magyart a magyarral: igen nagy szükség van az emlékezésre, az ősök példájára és a szabadság eszméjére, melyekből erőt meríthetünk.

Erőt kell merítenünk a közös múltból és össze kell fognunk a közös jövő érdekében, mert láthatjuk, hogy a széthúzás csak gyengíti nemzetünket és a mesterségesen táplált megosztás a magyarság ellen egyre erőteljesebben fellépőket bátorítja.

Mit kell jelentsen ez a tomori hétköznapokban, ott ahol évek óta szinte nincs lakodalom, nincs gyermekszületés, ahol az utóbbi tíz-tizenöt évben közel százan haltak meg, vagy költöztek el?

Ugyanazt mint az ország hétköznapjaiban. Mert jellegükben azonosak a megoldandó feladatok: élhetőbb, nyugodtabb életet, kiszámíthatóbb jövőt kell biztosítanunk saját magunk és utódaink számára. Kevésbé rohanó, s ezért szabadabb mindennapokat és meghittebb ünnepeket. Ez kinek hogyan sikerül, arra mindenkinek magának kell a saját életében megadnia a választ. De az ehhez szükséges széthúzástól mentes, erőt adó egységet csakis közösen valósíthatjuk meg.

Hölgyeim és Uraim, Kedves Vendégeink, Tomoriak, Kedves Barátaim!

Mielőtt e neves szoborról lekerül a lepel, engedjék meg, hogy szóljak önkormányzatunk egyik legsikeresebb, legfontosabb beruházásáról, a jövőt jelentő játszótér és a múltunknak méltóképpen adózó Tomori Pál tér megvalósításáról.

Amikor a tomori római katolikus kápolna felszentelésekor szóltam az emlékhelyről, a Tomori Pál térről, még én sem gondoltam, hogy ilyen közel a megvalósítandó álom első lépése. Nem lebecsülve az év során már teljes intenzitással üzemelő szennyvízhálózatot, ami a településen élők életkörülményeit javítja, mégiscsak erre a térre, erre a szoborra leszünk a legbüszkébbek.

Ennek megvalósításában, a pályázat előkészítésében, a beruházásban aktívan résztvevő szervek és személyek munkáját ezúton köszönöm meg. Külön köszönöm Kovács István szobrászművész úr és a Szojka András igazgató úr által vezetett ÉPFER Kft. valamennyi dolgozójának áldozatos munkáját.

Végezetül Reményik Sándor *Mi a magyar?* című verséből idézett részlettel adom át az ünnepelő gyülekezetnek Tomori Pál emlékművét.

Magyarok voltak Magyarország nélkül,
Magyarok vannak Magyarország nélkül,
Magyarok lesznek Magyarország nélkül.
Mert az országnál mélyebb a magyarság,
Mert test az ország, és lélek a nép,
Keret az ország, s az ország keretben
A magyarság a fejedelmi Kép...

ÉLŐ SZÖVET

Megjelent Puskás Balázs első verseskötete

Puskás Balázs

Miskolcon született 1981-ben, Edelényben és Budapesten él. Magyar nyelv és irodalom szakon diplomázott az ELTE Bölcsészettudományi karán, emellett elvégezte az alkalmazott irodalomtudomány programot is. Jelenleg az ELTE Társadalomtudományi Karának kulturális antropológia szakos hallgatója. 2001 óta publikál rendszeresen. Verseit eddig a Parnasszus, a Spanyolnátha, a Szkholion, a Szörös Kő, az Új Forrás, az Új Holnap és a Zempléni Múzsza közölte. Első önálló kötete *Élő szövet* címmel jelent meg a Parnasszus gondozásában.

A kötet hátsó borítóján a következőket írja **Géczi János**:

„Forgattam, mint vetítőt a diafilmtekerics képeit, fél éven át a verseket. Egy fiatal költő ennyi idő alatt új kötetet ír. Jön a szerelem, s mint ismeretlen nő, elmegy melletted, a barátságból fosztóképző lesz, és a buszpályaudvarok a továbbiakban éjjel nem lesznek reflektorokkal megvilágítva.

A kávécsésze kiszárad és betmenek röpködnek az alkonyokon. Megtörténnek a dolgok – hol a költővel, hol anélkül. Puskás Balázs mindkét világtérítési processzusban otthonos, ennyiben fiatal.

Alakváltó ifjú. Szabadverseket ír – leginkább azonban hallgatható szövegagyományt.

Az indítást tehát pontosítom: van-e olyan diafilmvetítő, amely ugyanazt a képet minden egyes alkalommal különböző látvánnyá képes kivetíteni? S van-e kocka, amelyet ahányszor átvilágítanak, átalakítja a masinát?

A papírosokon, amelyek a versek hevernek, fel-feldereng egy arc, a költőé. Profilban az arcél. Talán sisak van a fejen. Egy dúsan veretes pajzs takarja a stílust fogó kezét. Tőr és háló. Az alakja római formának tűnik.

Hihetetlen, de tudható: a latin nyelv, amelyen történetíró, orvos, költő és ezer más klasszikusok beszélnek, amikor még élő nyelv, nem volt arra alkalmas, hogy az egyszerű, a hétköznapi beszédet rögzítse. Arról a beszélt nyelvről nem tudunk semmit. A latin irodalomból hiányzik a tömeg sok-sok szava és mondata; meglehet éppen emiatt nincs a római elitén túli ismeretünk a rómaiakról.

Puskás Balázs közönséges római.

zsebemben gyűlnek

összegyűrt jegyek
gyűlnek zsebemben
a megtett kilométerek
fakítják arcom
látom az ablakban
nő a hajam
szúrós borosta bújjik ki
bőröm alól
ruhám átveszi
az ülések szagát
mindenütt érzem
szemem megszokja
a fülke koszos
sárga fényét
már nem folynak össze a betűk
nem bújok a falhoz
hogyan ne érezzem
a mellettem ülőt
otthonosan mozgok
edelény és budapest között
zsebemben több száz kilométernyi
összegyűrt emlékekkel

Puskás Balázs és Berka Attila az edelényi könyvbemutatón. (2006. nov. 10.)

2006-BAN MEGJELENT KÖNYVEK EDELÉNYBEN ÉS KÖRNYÉKÉN

1. Dr. Hatvani Zoltán: Forradalom és megtorlás: Edelényi járás 1956-1957. „56-os Bódva-völgyi Munkástanácsok” Közhasznú Alapítvány. Miskolc-Edelény.
2. Hadobás Pál: Edelény és környéke az irodalomban. Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum. Edelény. Edelényi Füzetek 34.
3. Szekrényessy Attila: Egy borsodi udvarház története. Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum. Edelény. Edelényi Füzetek 35.
4. Hadobás Pál: Az Edelényi Füzetek 1987–2006. Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum. Edelény. Edelényi Füzetek 36.
5. Laki-Lukács László: Borsodszirák. Községi Önkormányzat. Borsodszirák
6. Laki-Lukács László: Nyomár. Községi Önkormányzat. Nyomár.
7. Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bányászattörténeti Múzeum Rudabánya. Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság. Miskolc.
8. Az Érc- és Ásványbányászati Múzeum Közleményei III. Rudabánya.
9. Bányászattörténeti Közlemények I. Érc- és Ásványbányászati Múzeumi Alapítvány. Bp.
10. Bányászattörténeti Közlemények II. Érc- és Ásványbányászati Múzeumi Alapítvány. Bp.
11. Sárközy Sebestyén: A történeti Torna megye településtopográfiája. Galyasági Településszövetség. Perkupa – Miskolc.

Tartalomjegyzék

AZ 1956-OS FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC 50. ÉVFORDULÓJA

Kis József: Forradalom Edelényben	3
Városi ünnepség, emlékmű avató, ünnepi képviselő-testületi ülés	9
Dr. Hatvani Zoltán: Forradalom és megtorlás: Edelényi Járás 1956-1957.....	14

IRODALOM

János Zoltán: Két költő a Bódva völgyéből: Kalász László és Fecske Csaba verseiről.....	17
Aggtelek és környéke a Karszt és Barlangban (<i>repertórium</i>).....	30

VISSZAEMLÉKEZÉS

Az edelényi posta működése 1939 és 1946 között (Kovács István)	56

ÉVFORDULÓK

10 éves A Borsodi Tájház Közleményei című periodika (<i>repertórium</i>)	61
15 éve nyitotta meg kapuit a Borsodi Tájház (H. P.).....	70
Könyörgések a 17. századból (dr. Dienes Dénes).....	75
Lelkészbeiktatás az Edelény-Finkei Református Gyülekezetekben (L.-L. L.)	79
Értékes bronzkori leletek Szádvárnál (Török Tünde)	81
A környezetvédelmi és vízügyi miniszter 8/2005. (III. 23.) KvVM rendelete az Edelényi Magyar Nőszirmos Természetvédelmi Terület létesítéséről	82
Tomori Pál szobrának avatása Tomoron, 2006. augusztus 19. (Szilvai Attila)	86
ÉLŐ SZÖVET (Puskás Balázs első verseskötete).....	89
2006-ban megjelent könyvek Edelényben és környékén.....	92

